

αφιέρωμα.

Σάββατο 5 Αυγούστου 2000

ΧΙΡΟΣΙΜΑ
55 ΧΡΟΝΙΑ

Τα «γιατί»
του
ολέθρου

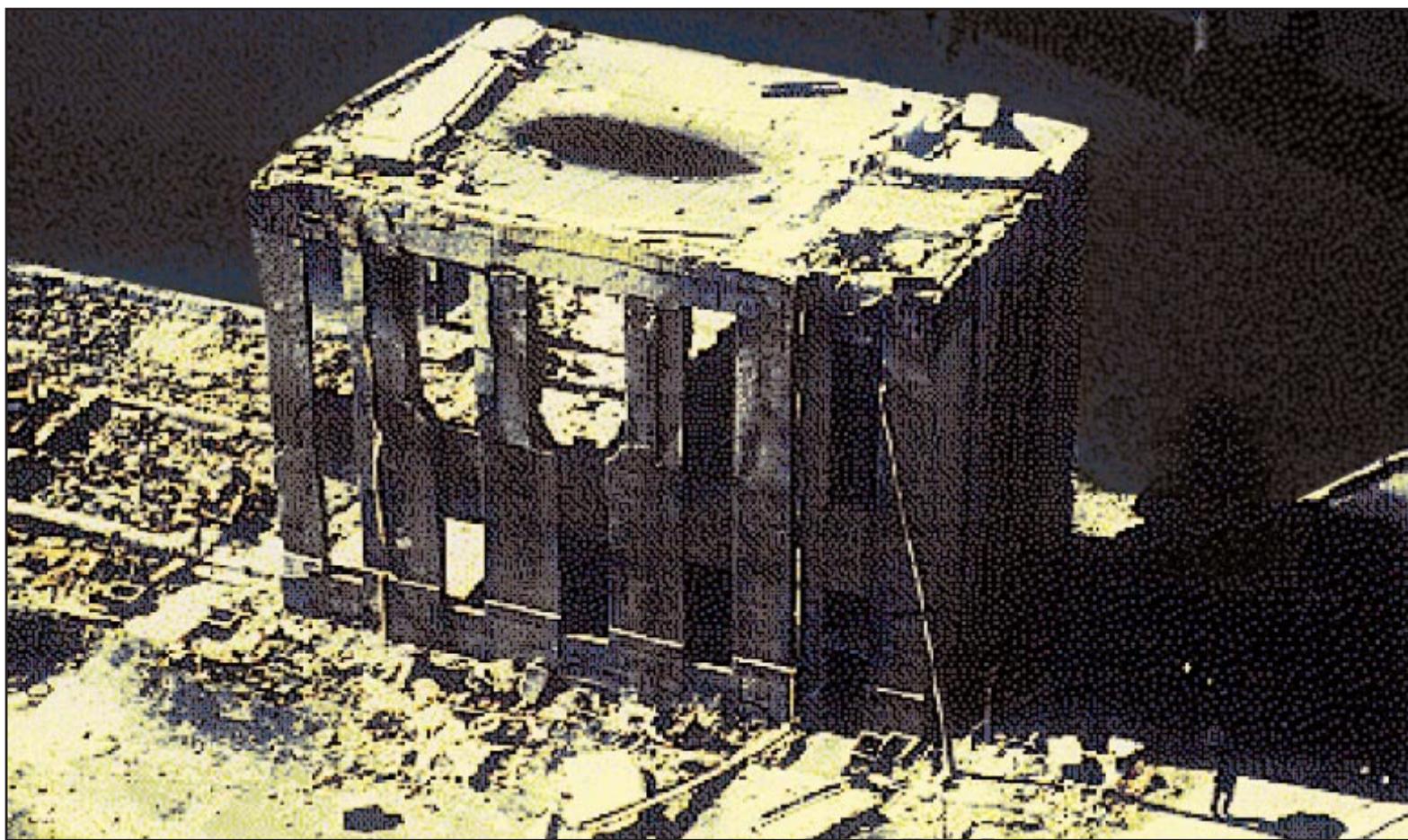

ΧΙΡΟΣΙΜΑ

ΝΑΓΚΑΣΑΚΙ

αφιέρωμα

6 Αυγούστου 1945. Φωτογραφία του στρατού των ΗΠΑ. Η στέγη κατέρρευσε, μόνο ο σκελετός έμεινε από το κέντρο Εμπορίου και Βιομηχανίας της Χιροσίμα. Βρισκόταν 210 μέτρα Βορειοδυτικά από το σημείο της έκρηξης της ατομικής βόμβας. Όλα τα άλλα κτίρια γύρω ισοπεδώθηκαν. Κανείς δεν επέζησε αυτής της ολέθριας καταστροφής.

Εν ψυχρώ δολοφονία για ένα πείραμα

αφιέρωμα:

ΚΕΙΜΕΝΑ-ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ: ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΚΟΡΑΗ

...είμαι αυτός που επέζησε, φίλε Οπτενχάμερ!
Τα χέρια μου και τα πόδια μου τάχωξάθηψε
απ' τη Χιροσίμα.
Τα χέλια μου γάτηκαν σκόνη και πέσανε.
Μόνο το στόμα μου έμεινε ν' ανοιγοκλείνει.
Τ' άσπρο μου σαν ασβεστωμένο πρόσωπο
δεν μπορεί πια να κλάψει, να γελάσει, να
χει
ένα όνομα....
«Στον Ρόμπερτ Οπτενχάμερ»
(που έφτιαξε την ατομική βόμβα)
ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ

«Αν ο κοσμος γνωρίζε την αλήθεια, ο πόλεμος θα σταματούσε αύριο. Δεν τη γνωρίζει, όμως, και δεν μπορεί να τη γνωρίζει». Αυτή τη φράση είχε πει ο Βρετανός πρωθυπουργός Ντέιβιντ Λόιντ Τζορτζ στον διευθυντή της «Μάντσεστερ Γκάροντιαν», καθώς κορυφωνόταν ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος. Οχι, οι λαοί ποτέ, σε κανέναν πόλεμο δεν γνωρίζαν την αλήθεια. Ούτε στη Χιροσίμα και το Ναγκασάκι «γνώριζαν» στη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, πόσο ανελέητες και πολύχρονες θα ήταν οι συνέπειες από τις δύο πρώτες ατομικές βόμβες που «δοκιμάστηκαν» σε ανθρώπους στο όνομα του πιο αποτρόπαιου πυρηνικού «πειράματος».

Η πρώτη ατομική βόμβα έπεσε στη Χιροσίμα στις 6 Αυγούστου 1945 και η δεύτερη στο Ναγκασάκι στις 9 Αυγούστου. Πενήντα πέντε χρόνια πέρασαν από τότε κι αυτό το μάθημα της Ιστορίας πρέπει να μείνει ανεξίτηλο στις συνειδήσεις. Η αλυσίδα της επίδρασης της οιαδιενέργειας συνεχίζεται μέχρι σήμερα και βεβαίως, ποτέ κανείς δεν κάθισε στο εδώλιο του κατηγορούμενου και για το λόγο ότι οι ατομικές βόμβες επιστρατεύτηκαν σε μια στιγμή που όλα έδειχναν ότι ο ναζιστικός άξονας, από το Βερολίνο μέχρι το Τόκιο, ξεψυχούσε, μετά τα καίρια χτυπήματα που είχε δεχθεί από τους συμμάχους. Ποιο ήταν, λοιπόν, το νόημα αυτής της αποτρόπαιας πολεμικής επιχείρησης αφού το τέλος του πολέμου ήταν τόσο κοντά;

Από το Μάιο του 1945, το Τόκιο, το Καβασάκι, η Γιοκοχάμα, η Ναγκόγκα, το Κόμπε, η Οζάκα βομβαρίστηκαν περίπου 1.000 φορές και σχεδόν καταστράφηκαν. Η Οκινάβια, η πιο σημαντική γιαπωνέζικη βάση στα νησιά Ρίου Κίου έπεσε κι αυτή τον Ιούνιο του ίδιου χρόνου, ύστερα από ανελέητες μάχες που κράτησαν 83 ημέρες. Μόνο εκεί οι νεκροί έφτασαν τις 110.000. Επομένως ο εχθρός ήδη είχε πέσει σε βαθύ κάώμα. Και η οινή των ατομικών βομβών, δύο στόχους είχε: την εν ψυχρώ δολοφονία του γιαπωνέζικου λαού της Χιροσίμα και του Ναγκασάκι που ο Αυτοκράτορας τους είχε συνάψει συμμαχία με τον Χίτλερ και τη δοκιμή σε ανθρώπους, κτίρια και φύση, του πιο ολέθριου όπλου που είχε συλλάβει μέχρι τότε ο ανθρώπινος νους.

• Στη Χιροσίμα οι νεκροί έφτασαν τους 118.661 και οι τραυματίες τους 79.130. Το

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΥΝΤΑΞΗ ΥΛΗΣ: ΝΑΣΟΣ ΓΚΟΛΕΜΗΣ

ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ: ΠΑΝΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΜΑΛΑΞΙΑΝΑΚΗΣ

ΠΑΡΑΓΩΓΗ: ΦΩΤΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.

**... Εκεί ένας σκύπος
με τα πόδια πιασμένα
μέσα στη λιωμένη άσφαλτο**

90% της πόλης ισοπεδώθηκε και μέσα στα επόμενα χρόνια οι θάνατοι ξεπέρασαν συνολικά τις 200.000 λόγω της μεγάλης ποσότητας ραδιενέργειας που είχαν δεχθεί τα θύματα. Ήταν πολίτες και στρατιώτες της Ιαπωνίας, χιλιάδες Κορεάτες που εργάζονταν στα εργοστάσια κοντά στην πόλη για να καλύψουν την έλλειψη εργατικού δυναμικού της Ιαπωνίας λόγω του πολέμου και άλλοι ξένοι, όπως φοιτητές από την Κίνα και άλλες χώρες της ΝΑ Ασίας που βρίσκονταν στην πόλη με προγράμματα ανταλλαγής φοιτητών καθώς και αιχμαλώτοι πολέμου από τις ΗΠΑ.

- Στο Ναγκασάκι οι νεκροί έφτασαν τους 73.884 και οι τραυματίες τους 74.909 και καταστράφηκε μεγάλο μέρος της πόλης.

«Πίκα- ντον»

«Φως και θόρυβο» («πίκα - ντον») θα ονόμαζαν την ατομική βόμβα οι επιζήσαντες της Χιροσίμα και του Ναγκασάκι.

«...Παντού γύρω μου υπάρχουν άνθρωποι που τρέχουν, που τρέχουν... με κυνηγάνε με τα καρβουνιασμένα τους πρόσωπα, με κουρδέλια σάρκας που έχουν ξεκολλήσει από τους ώμους και κρέμονται...Αυτή η κοπέλα με το φαγωμένο από τις φλόγες πρόσωπο, αντός ο άντρας που κουβαλάει τη νεκρή γυναίκα του στον ώμο. Εδώ μια ομάδα μαθητές στοιβαγμένοι ο ένας πάνω στον άλλο-όλοι νεκροί. Εκεί ένας σκύλος με τα πόδια πιασμένα μέσα στη λιωμένη άσφαλτο. Αυτό μας περιμένει όλους αν δεν τρέξουμε γρήγορα. Γρήγορα, γρήγορα. Ή κάνουμε γρήγορα, ή ψηνόμαστε ζωντανοί... Μακριά μπροστά μου διαχρίνω τη μαύρη γραμμή του ποταμού και σκιές που βουτάνε μέσα στα νερά του. Σαν ζωντανοί πυρσοί, με τα μάλλια φλογισμένα, οι γυναίκες ρίχνονται σαν τσουπωτά σταφύλια από τις όχθες...».

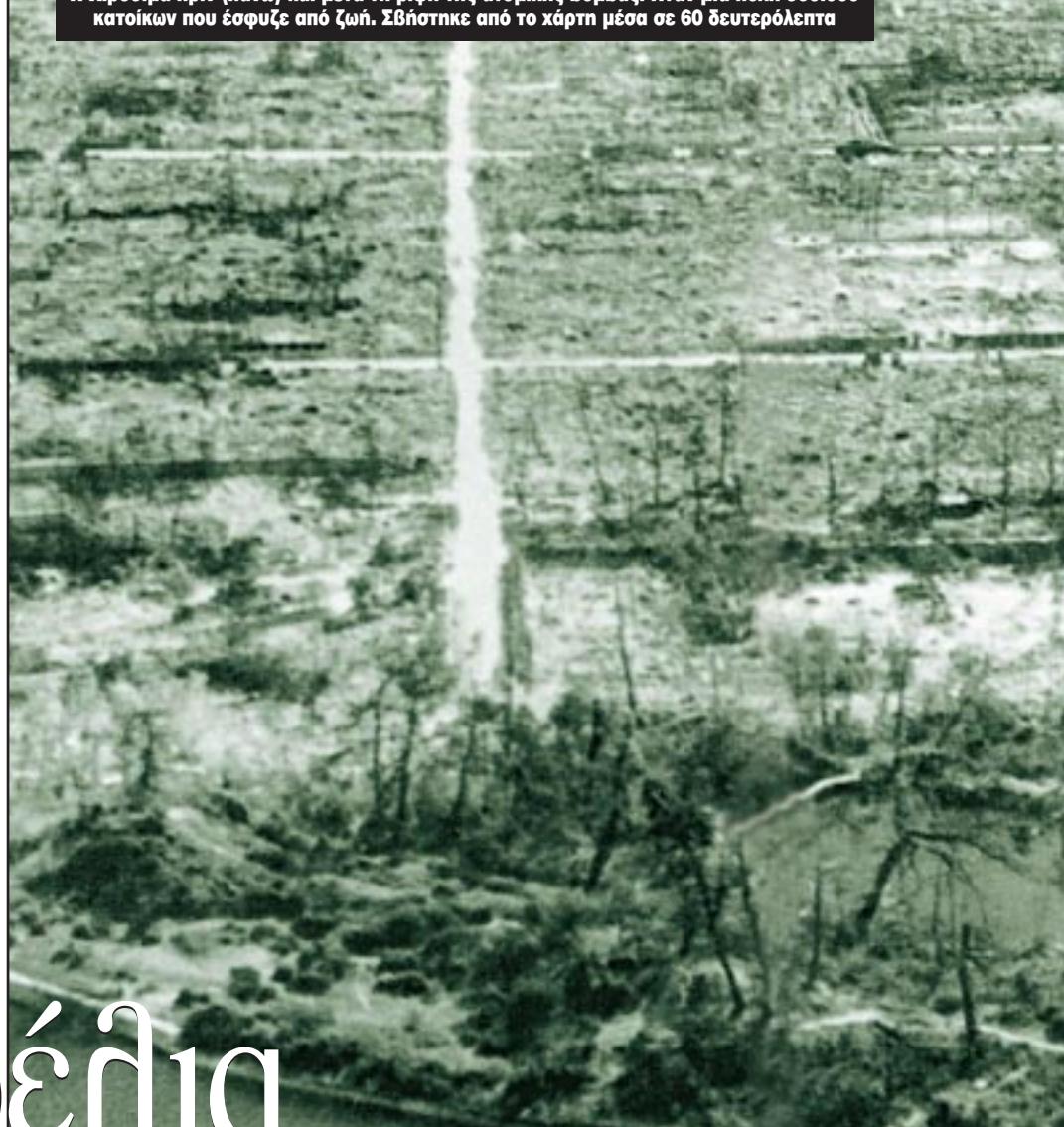
Ετσι περιγράφει τον εφιάλτη της ατομικής βόμβας η Γιαπωνεζούλα Γιούκα που μιλάει με τη φωνή της συγγραφέα Εντίτα Μόρις στο βιβλίο «Τα λουλούδια της Χιροσίμα» (παλιά έκδοση του οίκου «Θεμέλιο» σε μετάφραση Νικηφόρου Βρεττάκου). Η ίδια μεταφέρει και το δράμα των «σεϊζουσχαζ» (επιζήσαντες). Πολλοί από αυτούς για χρόνια ζούσαν απομονωμένοι στην παλιά πόλη της Χιροσίμα όπου ειδικές ιατρικές μονάδες έδιναν έναν καθημερινό μαραθώνιο για την ανακούφιση των «ραδιενέργων ανθρώπων» που έφτιαξαν οι ατομικές βόμβες. Οσοι κουβαλούσαν μέσα τους την «αρρώστια» της πυρηνικής ενέργειας ήξεραν ότι αργά ή γρήγορα θα έρθει το τέλος: το πρόσωπο, τα χέρια τους, κάποια στιγμή θ' αρχίσουν να διογκώνονται, τα χειλική τους να σχίζονται και ο θάνατος να πλησιάζει αργά, βασανιστικά. Κάποιοι άλλοι κυκλοφορούσαν χωρίς αυτιά -η λαίμαργη λάβα των τα είχε «φάρει»- άλλων το πνεύμα σταμάτησε στις 8.15 το πρωί της 6ης Αυγούστου μαζί με τα οιλόγια της Χιροσίμα, χιλιάδες κιμονό έκρυψαν τις μεγάλες χειλοειδείς πληγές που ποτέ δεν κλείνουν, διάφορες μορφές καρκίνου ακόμη και τώρα εμφανίζονται στους επιζήσαντες.

«Ο άντρας που είναι σ' αυτό το κρεβάτι έχει κάνει την 20ή εγγείροσή του, το άλλο αγόρι έχει πάθει συστολή των βλεφάρων από τον ατομικό άνεμο, 15 χρόνια χρόνια κοιμάται με τα μάτια ανοιχτά ή δεν κοιμάται» μερικές από τις περιγραφές του δόκτορα Ντομότο στο βιβλίο της Εντίτα Μόρις.

Αρκετοί από τους Γιαπωνέζους που εγκαταστάθηκαν στην πόλη μετά τον πόλεμο, ούτε στα σπίτια τους ήθελαν τους «ραδιενέργοντες ανθρώπους», ούτε δουλειά τους έδιναν, ούτε άφηναν τους γι-

Η Χιροσίμα πριν (πάνω) και μετά τη ρίψη της ατομικής βόμβας. Ήταν μια πόλη 360.000 κατοίκων που έσφυζε από ζωή. Σβήστηκε από το χάρτη μέσα σε 60 δευτερόλεπτα

Kouρέδια σάρκες, κρέμονται...

ους και τις κόρες τους να παντρευτούν τους ίδιους ή τα παιδιά τους με το φόρο μήπως το εγγόνι τους γεννηθεί τέρας με δυο κεφάλια. Ο δόκτωρ Ντομότο, 15 χρόνια μετά τη ρίψη της ατομικής βόμβας, εξήγουσε ότι «ύστερα από μια βδομάδα το φάροι βγάζει δυο κεφάλια, έχει τέσσερα μάτια. Το ίδιο ποάγμα μπορεί να συμβεί και στα μικρά των ανθρώπων, πριν από τη γέννηση, αν η μητέρα έχει ραδιοακτινοβοληθεί, ή ακόμη και στο μωρό του μωρού. Τα πρόσωπα που έχουν δεχθεί το εί-

δος της ακτινοβολίας αυτής, ποτέ δεν μπορούν να είναι σίγουρα πως τα τρισέγγονά τους δεν θα 'ναι σαν αυτά τα τρομερά ψάρια».

Πολλοί πίστεψαν ότι ήταν αδύνατο αυτή η πόλη ποτέ ν' ανακατέψει. Πολλοί υποστήριζαν ότι δεν θα φύτρωναν φυτά στη Χιροσίμα για 75 χρόνια. Παρ' όλ' αυτά, οι επιζήσαντες και οι κάτοικοι της Χιροσίμα που επέστρεψαν από τα καταφύγια άρχισαν αμέσως να κτίζουν προσωρινά καταφύγια και ν' ανταποκρίνονται στην κατά-

σταση έκτακτης ανάγκης με σκοπό την ανάκαμψη. Μέσα στο χάρος που προκάλεσε η βόμβα και τη σύγχυση που συνόδευε την παράδοση της Ιαπωνίας στους συμμάχους και το καθεστώς κατοχής από ξένα στρατεύματα, οι κάτοικοι της Χιροσίμα πάλευαν συνεχώς να ξαναφτιάζουν την πόλη τους. Ήταν ένας αγώνας γεμάτος εμπόδια και κακουχίες.

Οι πληγές που προκάλεσε η ατομική βόμβα δεν επουλώθηκαν με το πέρασμα του χρόνου. Οσο περνούσαν τα χρόνια και

Οσοι επέζησαν ήταν γεμάτοι πληγές. Η σφαίρα της φωτιάς με την καταστροφική της δύναμη σημάδεψε ανεξίτηλα τα σώματα και την ψυχή των επιζώντων

βιβλίο της **Εντίτα Μόρις**. «Οι 360.000 της Χιροσίμα και τα 72 εκατομμύρια των Γιαπωνέζων δεν ήταν όλοι τους ειρηνικού φωράδες. Ενας λαός είναι υπεύθυνος για την Ιστορία του, είτε είναι υπερήφανος είτε νιώθει ντροπή γι' αυτή. Η Ιαπωνία τυφλά υποταγμένη σ' έναν Αυτοκράτορα - θεό, βομβάδισε το Τιεντσίν και το Πάνεπιστημίο του Νανκίν. Αποχώρησε από την Κοινωνία των Εθνών και υπόγραψε μια προκλητική πολεμική συμμαχία με τον Χίτλερ, στο Βερολίνο. Ξέρουμε με τι λύσσα ο γιαπωνέζικος στρατός χτύπησε τον αμερικανικό στόλο που ήταν αγκυροβολημένος στο Περολ Χάρμπορ, ξέρουμε με ποια αγοριότητα κυρίεψε τη Μανίλα και τις Φιλιππίνες».

Οι μερικές χιλιάδες νεκροί και τραυματίες είναι ελάχιστοι μπροστά στα 38 εκατομμύρια που νεκρών που εκτιμάται ότι είναι τα θύματα που Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

«Κι όμως, απ' όλ' αυτά και εντελώς ξαφνικά ο γιαπωνέζικος λαός τυχαίνει της συγγνώμης του κόσμου, χάρη στον τερατώδη εξιλασμό που του επέβαλαν και τίποτα, ούτε η ιστορία, ούτε η δικαιοσύνη, δεν μπορούν να συγκρατήσουν πια τους λαούς από το να φωνάζουν: Ποτέ πα Χιροσίμα» συνεχίζει ο Μόρις Πονς.

«Ποιος, όμως, θα κάνει τη Νυρεμβέργη των νικητών;» αναφωτείται σ' άλλο σημείο. «Το κατηγορώ: Χιροσίμα».

Ποτέ, λοιπόν, δεν πρέπει να ξεχάσουμε τι έγινε 55 χρόνια πριν στη Χιροσίμα και το Ναγκασάκι αυτές τις δύο μοιραίες πόλεις της Ιαπωνίας που πάντα θα πέφτουν σαν μια βαριά σκιά πάνω στις συνειδήσεις της ανθρωπότητας για να της θυμίζουν τα πιο ολέθρια 60 δευτερόλεπτα της Ιστορίας του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Ήταν η πιο μαύρη σελίδα και δεν θα έπρεπε ποτέ να επαναληφθεί.

Ο δημιαρχος της Χιροσίμα **Ταντατόσι Ακίμπα**, στη συνέντευξη που έδωσε στην

«Ε» λέει ότι τα πυρηνικά όπλα «αποτελούν το απόλυτο κακό, απειλούν την ανθρωπότητα μ' εκμηδένιση» και ο δήμαρχος του Ναγκασάκι στο μήνυμα που μας έστειλε, τονίζει ότι όλοι πρέπει ν' αγωνιστούμε για την παγκόσμια ειρήνη και την κατάργηση των πυρηνικών όπλων.

Στο σημερινό αφιέρωμα παρουσιάζουμε επίσης σειρά ντοκουμέντων που φωτίζουν το παρασκήνιο της πιο αμελικτης πολεμικής επιχείρησης του Β' Παγκοσμίου Πολέμου:

• Πρακτικά κρίσιμης σύσκεψης του ατομικού επιστήμονα Ρόμπερτ Οπενχάιμερ με στρατηγούς και άλλους επιστήμονες, πριν από τη ρίψη των ατομικών βομβών, τα οποία αποδεικνύουν περίτρανα ότι οι στόχοι δεν ήταν στρατιωτικές βάσεις, αλλά ιαπωνικές πόλεις που έσφυζαν από ζωή.

• Αντίγραφο τηλεφωνικής επικοινωνίας του στρατηγού Γκρόδουβς με τον Οπενχάιμερ, μετά τη ρίψη της ατομικής βόμβας στη Χιροσίμα όπου ο στρατηγός δηλώνει ότι δεν έπραξε τίποτε «σοφότερο» από τότε που ανέλαβε επικεφαλής του προγράμματος «Μανχάταν» που αφορούσε την κατασκευή της ατομικής βόμβας.

• Το ημερολόγιο του Τρούμαν στο οποίο ο τότε πρόεδρος των ΗΠΑ παρομοίαζε την καταστροφή που θα προκαλούσε η ατομική βόμβα μ' εκείνη του Νώε.

• Τη μαρτυρία του συνένοχου του Τρούμαν, Τσόρτσιλ, που είχε βοηθήσει με τεχνογνωσία και γνώσεις για το αμερικανικό πυρηνικό χτύπημα, αλλά και τις αντιδράσεις του Στάλιν.

Η Ιστορία πρέπει να μας διδάσκει. Αυτό που έγινε πριν από 55 χρόνια στη Χιροσίμα και το Ναγκασάκι, ήταν ένα έγκλημα όχι μόνο κατά των Γιαπωνέζων αλλά και κατά της ανθρωπότητας. Γι' αυτό όλοι μαζί πρέπει να φωνάζουμε «ποτέ πια Χιροσίμα», «ποτέ πια Ναγκασάκι».

οι δεκαετίες, οι τρόμοι της οραδιενέργειας αυξάνονταν ολοένα και περισσότερο.

Ο Ιαπωνικός Νόμος Χιμπασούνα το 1957 και ο Νόμος Ειδικής Πρόσων Χιμπασούνα που πέρασε το 1968 ήταν για να βοηθήσουν στην καλυτέρευση της υγείας των επιζώντων και για την παροχή συνεχούν πρόνοιας σ' αυτούς. Οι μετασυνεπιεις της οραδιενέργειας, όμως, τους γέροντες επιζώντες τους κάνουν να υποφέρουν ακόμη και σήμερα 55 χρόνια μετά.

Σβήστηκε από το χάρτη

Η Χιροσίμα ήταν μια από τις πιο όμορφες πόλεις και βρισκόταν σ' έναν από τους όρμους της θάλασσας που αγκαλιάζει τα νησιά Χόντο και Κιούσιου Σικόκου και οι Γιαπωνέζοι την αποκαλούσαν Ιαπωνική Μεσόγειο. Τη διέσχιζαν τα εξι δέλτα του Οθα. Πριν από τον όλεθρο, οι γεωγράφοι της εποχής έγραφαν: «Οι περιοχές της παράκτιας αλιείας συγκεντρώ-

νουν το 1/20 του πληθυσμού της Ιαπωνίας.

Πρέπει να σημειώσουμε πως οι ακτές έχουν μια πολύ υψηλή πυκνότητα πληθυσμού που φτάνει ν' αναλογούν 1.200 κάτοικοι σε κάθε τετραγωικό χιλιόμετρο. Η Χιροσίμα λιμάνι στην εισωτερική θάλασσα έχει 360.000 κατοίκους».

Η Χιροσίμα μετά τον ατομικό όλεθρο έμοιαζε με εφιαλτικό τοπίο. Η πυρηνική λάβα δεν «εξαφάνισε» μόνο ανθρώπους αφήνοντας τα ίχνη της σκιάς τους, αλλά και κτίρια, γέφυρες, μαγαζιά. Σήμερα, βέβαια, είναι μια μια σύγχρονη πόλη με αιμάζουσα οικονομία -χάρη στο δαιμόνιο γιαπωνέζικο μιναλό. Προσπαθεί να ξεχάσει τον εφιάλτη που έζησε πριν από 55 χρόνια αλλά οι κρυφές πληγές δεν έκλεισαν ακόμη.

«Καπγορώ»

«Δεν θα θέλα να ξεγελαστεί κανείς» διευκρίνιζε ο Μορίς Πονς προλογίζοντας το

αφιέρωμα •

Ο πιλότος Πολ Τίμπετς πήγες ώρες πριν την επιχείρηση βαφτίζει το B-29 με τ' όνομα της μητέρας του: Ενόλα Γκέι

Eξήντα δευτερόλεπτα ήταν αρκετά για να σβηστεί από το χάρτη η Χιροσίμα, στις 8.15 το πρωί της 6ης Αυγούστου 1945. Το ρεπορτάς αυτό θα μπορούσε να έχει τον τίτλο «το χρονικό ενός προαναγγελθέντος θανάτου». Του θανάτου μιας πόλης 360.000 κατοίκων.

4 Ιουνίου 1945: Αρχίζει η εκπαίδευση του πληρώματος που θα επανδρώσει το βομβαρδιστικό B-29 που θα μεταφέρει την πρώτη ατομική βόμβα. Οι πιλότοι βρίσκονται επιτόπου στο εργοστάσιο της «Μάρτιν Ερχαρφ» στην Ομάχα, στη Νεμπράσκα.

5 Αυγούστου, 1945. Ο αρχηγός της αποστολής, ο πιλότος Πολ Τίμπετς, λίγες ώρες πριν από την επιχείρηση, βαφτίζει το B-29 με τ' όνομα της μητέρας του: **Ενόλα Γκέι**.

6 Αυγούστου. Ωρα 2.00 π.μ. Αεροδρόμιο νησιού Τινάν, Κεντρικός Ειρηνικός. Ενας πάστορας ευλογεί το «Ενόλα Γκέι» και το πλήρωμά του. Προσεύχεται δημόσια για την επιτυχία της επιχείρησης! Το βομβαρδιστικό B-29, λουσμένο σε μια πλημμυρίδα φωτός, είναι έτοιμο για την ιστορική αποστολή του: να ρίξει την πρώτη ατομική βόμβα του αμερικανικού στρατού στην Ιαπωνία. Ο Λέσλι Γκρόουντς, επικεφαλής του «Μανχάταν Πρότζεκτ» (που έφτιαξε τη βόμβα) προειδοποεί τον Τίμπετς να περιμένει «μια μικρή δημοσιότητα». Την ίδια στιγμή, κάμεραμεν και φωτογράφοι περικυλώνουν το «Ενόλα Γκέι» και απεικονίζουν αεροσκάφος και πλήρωμα.

Ωρα 2.45 π.μ. Είναι νύχτα και το «Ενόλα Γκέι» απογειώνεται από το Τινάν για την πρώτη και πιο ολέθρια στρατιωτική αποστολή της Ιστορίας, έπειτα από προετοιμασία τουλάχιστον ενός χρόνου. Η αεροπορία του αμερικανικού στρατού είχε κατασκευάσει το πιο προχωρημένο βομβαρδιστικό B-29 και δημιουργήσει ένα νέο στρατιωτικό σώμα, ειδικά εκπαιδευμένο για τη μεταφορά της ατομικής βόμβας. Αυτή η πρώτη αποστολή του είναι τόσο μυστική, που το πλήρωμα του «Ενόλα Γκέι» δεν γνωρίζει ούτε ποιος είναι ο προορισμός του (τον μαθαίνει αργότερα εν πτήσει), ούτε το μέγεθος της καταστροφικής δύναμης της βόμβας που κουβαλάει στα σπλάχνα του το αεροσκάφος.

Ωρα 8.00 (Ιαπωνίας). Το «Ενόλα Γκέι» έχει πληροφορηθεί το στόχο που θα χτυπούσε και βρίσκεται σε απόσταση αναντονής από τη Χιροσίμα.

Τέσσερις είναι οι Αμερικανοί αεροπόροι, που δίνοντας ο ένας στον άλλον το πράσινο φως για τη όψη της ατομικής βόμβας, αρχίζουν να γράφουν ανεξίτηλα στα σύννεφα της Ιαπωνίας, τη μεγαλύτερη τραγωδία του 20ού αιώνα.

ΚΛΟΝΤ ΕΘΕΡΛΙ. Είναι ο πιλότος του αναγνωριστικού αεροπλάνου που πετάει μπροστά από το βομβαρδιστικό «Ενόλα Γκέι», που μεταφέρει τη «βόμβα νέου τύπου», την οποία οι Αμερικανοί χαϊδευτικά έχουν βαφτίσει «μικρό αγόρι». Μόλις το αναγνωριστικό πληρώμαζε στο κέντρο της Χιροσίμα, ο 25χρονος πιλότος δίνει την εντολή στο «Ενόλα Γκέι» να ρίξει τη βόμβα. Ο Εθεολί, όπως και οι άλλοι αεροπόροι της αποστολής, παρασημοφορήθηκε με τη διάκριση «Distinguished Flying Cross», από τις πιο υψηλές της αμερικανικής αεροπορίας. Η συμμετοχή του στον ολεθριό του κλόνισε τα νεύρα, σάλεψε τα μυαλά του. Για χρόνια νοσηλεύτηκε στο νοσοκομείο παλαιών πολεμιστών του Βάκο στο Τέξας. «Σε διάστημα 15 χρόνων, η ανάμνηση της Χιροσίμα δεν μ' άφηνε να κοιμηθώ», είχε δηλώσει.

ΠΟΛ ΤΙΜΠΕΤΣ. Εκτός από αρχηγός της αποστολής είναι και ο κυβερνήτης

ΚΛΟΝΤ ΕΘΕΡΛΙ

ΠΟΛ ΤΙΜΠΕΤΣ

ΤΟΜΑΣ ΦΕΡΕΜΠΙ

«Κοίτα, κοίτα» και

του «Ενόλα Γκέι». Παίρνει το «οκένι» από τον Εθεολί για τη όψη της ατομικής βόμβας και δίνει τις σχετικές εντολές στο πλήρωμά του. «Ενα δυνατό φως γέμισε το αεροπλάνο», έγραψε αργότερα. «Γυρίσαμε πίσω να κοιτάξουμε τη Χιροσίμα. Είχαν περάσει μόνο δύο λεπτά και η πόλη κρυβόταν πίσω από ένα φρικιαστικό σύννεφο, το οποίο εξαπιζόταν παίρνοντας τη μορφή ενός τεράστιου μανιταριού. Για μια στιγμή κανείς δεν μπλήσε. Μετά όλοι άρχισαν να μιλούν. «Κοίτα, κοίτα», αναφέρνησε ο συγκυρεονήτης μου, Ρόμπερτ Λιούις, ακουμπώντας τον ώμο μου. Ο Λιούις είπε: «Τώρα πλέον μπορούμε να δοκιμάσουμε την ατομική διάσπαση». Λίγο

μετά, βλέποντας την καταστροφή αναρωτήθηκε: «Θεέ μου, τι κάναμε;». «Νομίζω ότι αυτό ήταν το τέλος του πολέμου», του είπα.

Αλλά δεν ήταν, γιατί ακολούθησε το Ναγκασάκι.

ΤΟΜΑΣ ΦΕΡΕΜΠΙ. Ήταν το μέλος του πληρώματος του «Ενόλα Γκέι» που πήρε την εντολή από τον κυβερνήτη του Πολ Τίμπετς να ετοιμάσει τη βόμβα. Ενώ ο Τίμπετς έκοβε ταχύτητα συγκρατώντας το αεροπλάνο, ο Φέρεμπι, σε συντονισμό με τον **Bαν Κιρκ** και μελετώντας την ταχύτητα και τη φορά του αέρα και του αεροσκάφους, την εξωτερική θερμοκρασία

και άλλες συνθήκες, αποφάσισε από ποια πλευρά θα οιξουν τη βόμβα, ώστε να πετύχει το Α-στόχο που ήταν η γέφυρα Αϊόι, στο κέντρο της Χιροσίμα. Χρειάζονταν ψυχραμες κινήσεις και γρήγορες αποφάσεις. «Εκανα το καθήκον μου, ούτε μια φορά στη ζωή μου δεν έχασα ούτε μιας ώρας υπνο», απαντούσε στερεότυπα, όταν τον ρωτούσαν πώς ένιωσε εκείνη τη στιγμή.

Τ. ΦΕΛΟΟΥΣ. Ήταν ο αεροπόρος που πάτησε το κουμπί για να πέσει το «μικρό αγόρι» στη Χιροσίμα. Η ατομική βόμβα είχε μήκος τρία μέτρα και ζύγιζε τέσσερις τόνους. Ήταν 8.15 ακριβώς το πρωί (ώρα

Το πλήρωμα του «Enola Gay» φωτογραφίζεται λίγη ώρα πριν την αποστολή για τη ρίψη της πρώτης ατομικής βόμβας. Εκεί στην πίστα του αεροδρομίου του υποστού Τινάν στον Ειρηνικό ένας ιερέας είχε ψάλει και δέοση

Οι πιλότοι του «Enola Gay» γύρισαν στα σπίτια τους σαν ήρωες. Εδώ συμμετέχουν στην παρέλαση της Νέας Υόρκης

Ολοι παρασημοφορθήθηκαν. Ήταν ένα πλήρωμα που έγραψε ιστορία. Εστω κι αν ήταν η πιο μαύρη σελίδα στην ιστορία της ανθρωπότητας

«Θεέ μου τι κάναμε»...

Ιαπωνίας) και το «Ενόλα Γκέι» πετούσε στα 2.000 πόδια. «Φέλοους, μόλις έριξες την πρώτη ατομική βόμβα της Ιστορίας», του είπε ο Τίμπετς, ενώ κατέστρωνε την εναέρια δραπέτευσή τους από τη χώρα των εχθρών.

Σε 33 δευτερόλεπτα η βόμβα βρήκε το στόχο της και σε 60 δευτερόλεπτα η Χιροσίμα εξαφανίστηκε από προσώπου Γης. Ο Τζέικομπ Μπέσερ, που ήταν στο φαντάρο, περιέγραψε την ισοπέδωση της πόλης μ' αυτήν τη φράση: «Ο, τι άξιζε σ' αυτήν την πόλη κάηκε. Εμοιαζε σαν... Λοιπόν, πήγατε ποτέ σε μια παραλία να σαλέψετε την άμμο σε αβαθές νερό και να σηκωθεί μεγάλο κύμα;».

Μάρτυρες της Χιροσίμα συχνά έλεγαν: «Η θερμότητα και το φως που δημιουργήθηκε από το «μικρό αγόρι» ήταν πολύ δυνατότερα από κάθε άλλη βόμβα που είχαμε δει ποτέ. Οταν το κύμα της θερμότητας έφθασε στο επίπεδο του εδάφους, έκαψε τα πάντα, συμπεριλαμβανομένων και των ανθρώπων».

Τα δυνατά αέρια που δημιουργήθηκαν από τη βόμβα κατέστρεψαν τα περισσότερα από τα σπίτια και τα κτίρια σε ακτίνα 1,5 μιλίου. Οταν αυτά τα κύματα έφταναν στα βουνά, χτυπούσαν πάνω τους και επέστρεφαν σχεδόν το ίδιο μανιασμένα πάνω στους ανθρώπους και τα κτίρια...

Tο αστρονομικό για την εποχή του ποσόν των 3 δισ. δολαρίων πόνταραν οι Αμερικανοί για την κατασκευή του Βομβαρδιστικού τύπου B-29. Ήταν η πιο πολύπλοκη τεχνολογικά μαζική παραγωγή αεροσκαφών, του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Συνελήφθησαν ως ιδέα, σχεδιάστηκαν και εκτελέστηκε η παραγγελία τους με στόχο να δημιουργηθεί το πρώτο με τόσο μεγάλο Βεληνεκές συμβατικό Βομβαρδιστικό αεροσκάφος. Κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου παρήχθησαν περίπου 3.700 B-29, αλλά μόνο 15 από αυτά κατασκευάστηκαν ως εν δυνάμει Βομβαρδιστικά για τη μεταφορά ατομικής βόμβας. Το B-29 που πέταξε στη Χιροσίμα είχε κατασκευαστεί από την «Μάρτιν Ερκραφτ» στη Νεμπράσκα. Ο αριθμός του των R-3350, οι προπέλες του αναστρέφομενες (Curtis Electric), ακόμη και οι πόρτες του είχαν ειδική κατασκευή μελέτης αέρος που θα προστάτευε το αεροσκάφος από την έκλιση της ραδιενέργειας μετά τη ρίψη της βόμβας. Η πρώτη δοκιμαστική πτήση B-29 έγινε το Σεπτέμβριο του 1942. Στις 9-10 Μαρτίου 1945, αεροσκάφος B-29 Βομβάρδισαν το Τόκιο. Σκοτώθηκαν 120.000 άτομα και καταστράφηκαν 230.000 σπίτια.

3 δισ.
δοιαρία
για το B-29

και οι πόρτες του είχαν ειδική κατασκευή μελέτης αέρος που θα προστάτευε το αεροσκάφος από την έκλιση της ραδιενέργειας μετά τη ρίψη της βόμβας. Η πρώτη δοκιμαστική πτήση B-29 έγινε το Σεπτέμβριο του 1942. Στις 9-10 Μαρτίου 1945, αεροσκάφος B-29 Βομβάρδισαν το Τόκιο. Σκοτώθηκαν 120.000 άτομα και καταστράφηκαν 230.000 σπίτια.

αφιέρωμα •

Εξι σημεία στο στόχαστρο: Κιότο,
Χιροσίμα, Γιοκοχάμα, Κοκούρα,
Νιγκάτα και Αυτοκρατορικό Παλάτι

Το απόρριπτο ντοκουμέντο της φρίκης

Eξι ήταν οι αρχικοί στόχοι για τη ρύψη της πρώτης ατομικής βόμβας: το Κιότο, η Χιροσίμα, η Γιοκοχάμα, το Οπλοστάσιο Κοκούρα, το εμπορικό λιμάνι Νιγκάτα και το Αυτοκρατορικό Παλάτι. Αυτό προκύπτει από τα πρακτικά συνεδρίασης που έγινε στις 10 Μαΐου 1945, στο γραφείο του πυρηνικού επιστήμονα **Ρόμπερτ Οπενχάιμερ**. Το ντοκουμέντο που είχε χαρακτηριστεί TOP SECRET (άκρως απόρρητο) και μετάφραση των περισσότερων αποσπασμάτων του δημοσιεύει σήμερα η «E», αποκαλύπτει ότι ο βασικός στόχος των Αμερικανών ήταν να χτυπήσουν «μεγάλες αστικές περιοχές». Μάλιστα, στην ανάλυση των υπέρ και των κατά που είχε ο κάθε στόχος αναφέρεται για παράδειγμα, ότι:

• **Το Κιότο** «έχει το πλεονέκτημα ότι ο πληθυσμός του διαθέτει μεγαλύτερη ευφυΐα και επομένως είναι ικανότερος να εκτιμήσει τη σπουδαιότητα του όπλου».

• **Η Χιροσίμα** ότι «είναι ένας καλός στόχος για τα ωαντάρια και έχει τέτοιο μέγεθος ώστε ένα μεγάλο μέρος της πόλης θα μπορούσε να υποστεί εκτενείς καταστροφές, ενώ οι παρακείμενοι λόφοι είναι πιθανόν να ευνοήσουν την εστίαση στο στόχο, γεγονός που θα αύξανε σημαντικά τις καταστροφές από την έκρηξη».

• Οσο για το Αυτο-

κρατορικό Παλάτι, το συμπέρασμα ήταν ότι «έχει μεγαλύτερη δόξα από οποιοδήποτε άλλο στόχο, αλλά και τη μικρότερη στρατηγική σημασία».

Κανένα έλεος για τ' ανθρώπινα θύματα δεν εκφράστηκε. Αντίθετα οι Αμερικανοί μελέτησαν με κάθε λεπτομέρεια το χτύπημά τους ώστε να γίνει μ' επιτυχία, να προκαλέσει «τις μεγαλύτερες δυνατές ψυχολογικές συνέπειες στην Ιαπωνία» και «να είναι αρκετά εντυπωσιακό ώστε να αναγνωριστεί διεθνώς η σπουδαιότητα του όπλου».

ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ

Επιτροπή Στόχων, Λος Αλαμός, 10-11 Μαΐου 1945.

Πρακτικά της δεύτερης σύσκεψης της Επιτροπής Στόχων, Λος Αλαμός, 10-11 Μαΐου 1945.

Πηγή: Εθνικά Αρχεία των ΗΠΑ, Ομάδα Αρχείων 77, Αρχεία του Γραφείου του Επικεφαλής των Μηχανικών, Τμήμα Μηχανικών Μανχάταν, Ακρως Απόρρητο Αρχείο Σχεδίου Μανχάταν '42-'46, φάκελος 5D Επιλογή Στόχων, 2 σημειώματα για τις συσκεψεις της Επιτροπής Στόχων.

ΑΚΡΩΣ ΑΠΟΡΡΗΤΟ

Ημερομηνία: 12 Μαΐου 1945

Ημερομηνία αποχαρακτηρισμού (ως προς το απόρρητο): 6/7/74

12 Μαΐου 1945

Υπόμνημα προς: Υποστράτηγο Λ. Ρ.

Γκρόουβς

Θέμα: Περιληφή των Συσκέψεων της Επιτροπής (Επιλογής) Στόχων στις 10 και 11 Μαΐου 1945.

1. Η δεύτερη σύσκεψη της Επιτροπής Στόχων πραγματοποιήθηκε στις 10 Μαΐου, στις 9 π.μ., στο γραφείο του δόκτορος Οπενχάιμερ στην θέση Y. Παρόντες ήταν οι:

Στρατηγός Φάρελ, συνταγματάρχης Σίμαν, λοχαγός Πάρσονς, ταγματάρχης Ντέρι, δο Στερνς, δο Τόλμαν, δο Οπενχάιμερ, δο Λόριτσεν, δο Ράμι, δο Ντενίσον, δο Φον Νόιμαν, δο Γουλισον, δο Πένεϊ.

Οι δόκτορες Μπιδ και Μπρόσον προσεκλήθησαν στη σύσκεψη για τη συζήτηση του θέματος Α της ημερήσιας διάταξης. Κατά τη διάρκεια της σύσκεψης σχηματίστηκαν ομάδες ομιλητών από μέλη της επιτροπής και άλλους οι οποίες θα συνεδριάζαν μετά το μεσημέρι για να καταλήξουν σε συμπεράσματα για τα θέματα συζήτησης της ημερήσιας διάταξης. Η συμπερασματική σύσκεψη πραγματοποιήθηκε στις 11 Μαΐου, στις 10 π.μ., στο γραφείο του δόκτορος Οπενχάιμερ. Παρόντες ήταν οι:

Συνταγματάρχης Σίμαν, λοχαγός Πάρσονς, ταγματάρχης Ντέρι, δο Τόλμαν, δο Οπενχάιμερ, δο Στερνς, δο Φον Νόιμαν, δο Ντενίσον, δο Πένεϊ, δο Ράμι, δο Γουλισον.

2. Η ημερήσια διάταξη που ο δο Οπενχάιμερ παρουσίασε στις συσκέψεις πε-

Τι κατάλαβε ο Στάλιν, όταν «μίλησε» ο Τρούμαν

Ο ΣΤΑΛΙΝ γνώριζε ότι δεν γνώριζε ότι οι Αμερικανοί σε συνεργασία και με τη τεχνολογική υποστήριξη των Βρετανών, σκόπευαν να ρίξουν τις πρώτες ατομικές βόμβες στην Ιαπωνία, στο τέλος του Β Παγκοσμίου Πολέμου;

■ Τρούμαν και Τσόρτσιλ υποστήριξαν ότι όταν ο πρώτος έκανε κάποια συζήτηση στον Στάλιν για «ένα όπλο ασυνθίστηκης καταστροφικής δύναμης», εκείνος μάλλον δεν κατάλαβε πόσο σημαντική ήταν η πληροφορία που του έδινε και δεν έδειξε ενδιαφέρον.

■ Αντίθετα, ο Σοβιετικός στρατάρχης Ζούκοφ υποστήριξε ότι αν και ο Τρούμαν δεν χρησιμοποίησε τις λέξεις «ατομική βόμβα», ο Στάλιν κατάλαβε πολύ καλά για τι είδος όπλου επρόκειτο, έστω κι αν κατηγορεί τους «ιμπεριαλιστές Αμερικανούς» ότι έριξαν τις ατομικές βόμβες «χωρίς να συντρέχει καμία στρατιωτική ανάγκη».

Ας δούμε αναλυτικά τι έχουν δηλώσει οι τρεις άνδρες:

ΧΑΡΙ ΤΡΟΥΜΑΝ, πρόεδρος των ΗΠΑ (από το βιβλίο του «The Year of Decisions», 1955 σελ.416): «Στις 24 Ιουλίου 1945 (στη Διάσκεψη του Πότονταμ) εγώ, παρεμπιπόντως, ενημέρωσα τον Στάλιν ότι είχαμε στην κατοχή μας ένα νέο όπλο ασυνθίστηκης καταστροφικής δύναμης. Ο Ρώσος πρωθυπουργός δεν έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Το μόνο που είπε ήταν ότι ήταν χαρούμενος που το ακούει και ότι είπλιζε να κάνουμε «καλή χρήση του εναντίον των Γιαπωνέζων».

ΟΥΙΝΣΤΩΝ ΤΣΟΡΤΣΙΑ, πρωθυπουργός της Βρετανίας (από το βιβλίο του «Θρίαμβος και τραγωδία», 1953): «Ισως ήμουν πέντε γιάρδες μακριά και παρακολουθύσα με μεγάλη προσοχή τη βαρυσήμαντη συζήτηση. Γνώρισα τι επρόκειτο να κάνει ο πρόεδρος (ο Τρούμαν) και τι ήταν ζωτική σημασία να μετρήσω στις συνέπειες που αυτό θα είχε στον Στάλιν. Μπορώ να δω την εικόνα σαν να ήταν χθες. Εμοιαζε γνωπεύεται. Μια κανούργια βόμβα! Και ασυνθίστηκη δύναμη! Ισως αποφασιστική για τον πόλεμο των Γιαπωνέζων. Τι λαχειο! Αυτή ήταν η εντύπωσή μου προς στιγμήν και ήμουν βέβαιος ότι δεν είχε ίδεα για την ιδιαίτερη σημασία του μηνύματος που μόλις του είχε μεταφερθεί. Προφανώς, τα άπειρα βάσανα και άγχη του ήταν τόσα που η ατομική βόμβα δεν αποτελούσε μέρος τους. Εάν είχε τη παραμικρή ίδεα της επανάστασης στις παγκόσμιες υποθέσεις, η οποία ήταν ο' εξέλιξη, οι αντιδράσεις του θα ήταν φανερές. Τίποτα δεν θα ήταν πιο εύκολο γι' αυτόν να πει: "Σ' ευχαριστώ πάρα πολύ που μου μίλησες για τη νέα βόμβα. Εγώ, φυσικά, δεν έχω καμία πληροφορία τεχνικής φύσεως. Μπορώ να σου στείλω τους ειδικούς που έχω σ' αυτές τις πυρηνικές επιστήμες να δούνε τους δικούς σου ειδικούς, αύριο το πρωί;" Άλλα ο πρόσωπο του έμοιαζε φιλικό και ευχάριστο και ο συζήτηση μεταξύ των δύο πηγεμόνων σύντομα τελείωσε.

Οσο περιμέναμε για τ' αυτοκίνητα μας, βρέθηκαν κοντά στον Τρούμαν. «Πώς πήγε;» τον ρώτωσα. «Αυτός ποτέ δεν κάνει ερωτήσεις» απάντησε. Ήμουν βέβαιος ότι εκείνη την ημέρα ο Στάλιν δεν είχε καμία ειδική πληροφορία για την τεράστια πρόοδο της έρευνας με την οποία Ήνωμένες Πολιτείες και Βρετανία είχαν απασχοληθεί για τόσο πολύ καιρό.

ΓΚΕΟΡΓΚΙ ΖΟΥΚΟΦ, Σοβιετικός στρατάρχης (από το βιβλίο του Γκεόργκι Κονσταντίνοβιτς Ζούκοφ): «Οι αναμνήσεις του στρατάρχη Ζούκοφ: »Δεν μπορώ να θυμηθώ την ακριβή ημερομηνία, αλλά έπειτα από μία από τις επίσημες συναντήσεις, ο Τρούμαν ενημέρωσε τον Στάλιν ότι ο Ήνωμένες Πολιτείες τώρα έχουν στην κατοχή τους μια βόμβα απροσδόκητης δύναμης, χωρίς, πάντως, να την αποκαλέσει ατομική βόμβα.

Σύμφωνα με τα όσα γράφτηκαν αργότερα, εκείνη τη στιγμή ο Τσόρτσιλ έριξε μια ερευνητική μπατί στο πρόσωπο του Στάλιν, παραπόρωντας από κοντά την αντίδρασή του. Πάντως, ο Στάλιν δεν πρόδωσε τα συναισθήματά του και ο Τσόρτσιλ δεν είδε κάποια ιδιαίτερη αντίδραση σε όσα ο Τρούμαν τού είχε μόλις μεταφέρει. Όλοι μαζί, ο Τσόρτσιλ και αρκετοί άλλοι Αγγλο-αμερικανοί συγγραφείς, στη συνέχεια θεώρησαν ως δεδομένο ότι ο Στάλιν πραγματικά απέτυχε να συλλάβει τη σημασία της βολιδοσκόπησης που του είχε γίνει.

Στην πραγματικότητα, επιστρέφοντας στο γραφείο του έπειτα από αυτήν τη συνάντηση, ο Στάλιν, παρουσία μου, μίλησε στον Μαλότοφ για τη συζήτηση του με τον Τρούμαν. Ο δεύτερος αντέδρασης αμέσως: «Αρ! τους. Θα συζητήσουμε πάνω σ' αυτό με τον Κουρχάτοφ και κάν' τον να επιταχύνει τη διαδικασία». Κατάλαβα ότι οι δυο τους μιλούσαν για την έρευνα της ατομικής βόμβας.

Ηταν ξεκάθαρο ότι τότε ο αμερικανική κυβέρνηση είχε την πρόθεση να χρησιμοποιήσει την ατομική βόμβα με στόχο την επίτευξη των δικών της ιμπεριαλιστικών επιδιώξεων, από θέση ισχύος, στον «Ψυχρό Πόλεμο». Αυτό πλήρως επιβεβαιώθηκε στις 6 και 9 Αυγούστου. Χωρίς να συντρέχει οποιαδήποτε στρατιωτική ανάγκη, οι Αμερικανοί έριξαν δύο ατομικές βόμβες σε ειρηνικές και πυκνοκατοικημένες πόλεις της Χιροσίμα και του Ναγκασάκι».

**Το ωστικό κύμα
έκαιγε ότι έβρισκε στο
πέρασμά του. Από αυτό το κτίριο
έμεινε μόνο ο μεταλλικός σκελετός του**

οιελάμβανε τα ακόλουθα θέματα:
A. Υψης Εκρηκτής
B. Αναφορά για τον Καιρό και τις Επιχειρήσεις
C. Απόρριψη Μηχανισμού και Προσγείωση
D. Κατάσταση Στόχων
E. Ψυχολογικού Παραγόντες στην Επιλογή Στόχων
Στ. Χρήση Εναντίον Στρατιωτικών Στόχων
H. Ραδιολογικά αποτελέσματα
Θ. Συντονισμένες Αεροπορικές Επιχειρήσεις
I. Δοκιμές
K. Λειτουργικές Απαιτήσεις για την Ασφάλεια των Αεροσκαφών
Λ. Συντονισμός με το 21ο Πρόγραμμα

3. Υψης έκρηκτης (περιληπτικά)
ση του Fat Man και του Little Boy. (Μεταγενέστερα δεδομένα που παρουσιάστηκαν από τον δρ Μπρόσουντρ τροποποιούν τα παραπάνω συμπεράσματα για τη ύψη της έκρηκτης και τις ρυθμίσεις του πυροκροτητή. Για το λόγο αυτό κάποια από τα παραπάνω νούμερα πρέπει να επανεξεταστούν).

4. Αναφορά για τον Καιρό και τις Επιχειρήσεις (περιληπτικά)

Όλοι οι παρευρισκόμενοι συμφώνησαν ότι η αποστολή, εφ' όσον είναι εφικτή, πρέπει να είναι αποστολή βομβαρδισμού με οπτική στόχευση. Γι' αυτό θα πρέπει να είμαστε διατεθειμένοι να περιμένουμε μέχρι να υπάρξει μια ευνοϊκή μετεωρολογική πρόβλεψη για έναν ή περισσότερους μεταξύ τριών εναλλακτικών στόχων. Υπάρχει έτσι μόνο 2% πιθανότητα να χρειαστεί να περιμένουμε πάνω από δύο εβδομάδες. Οταν τελικά η αποστολή μπει στη φάση της υλοποίησης πρέπει να υπάρχει ένα αεροσκάφος καταγραφής των καιρικών συνθηκών πάνω από κάθε έναν από τους τρεις εναλλακτικούς στόχους ώστε, σε περίπτωση που ο καιρός πάνω στον οποιούδεποτε στιγμή υπάρχει νέες εξελίξεις που υποδεικνύουν σημαντική αύξηση της επιλογής εναλλακτικού στόχου κατά την τελευταία ώρα της πτήσης.

Σε περίπτωση που το αεροσκάφος φτάσει στο στόχο και ο βομβαρδισμός με οπτική στόχευση αποδειχθεί, παρά τις προφυλάξεις, αδύνατος, το αεροσκάφος πρέπει να επιστρέψει στη βάση του υπό την προϋπόθεση ότι βρίσκεται σε καλή

ΤΟ ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ ΤΗΣ ΦΡΙΚΗΣ

χρειαστεί να επιστρέψει στη βάση μαζί με το μηχανισμό (σ.ο. βόμβα) και εάν είναι σε καλή κατάσταση όταν φτάσει εκεί, πρέπει να κάνει κανονική προσγείωση με τη μεγαλύτερη δυνατή προσοχή και με την ανάλογη λήψη προφυλακτικών μέτρων όπως είναι η διατήρηση εξοπλισμού πυρόσβεσης σε ετοιμότητα στο έδαφος. Η επιχείρηση αυτή εγκυμονεί αναπόφευκτα κάποιους κινδύνους για τη βάση και για τα άλλα αεροσκάφη που σταθμεύουν εκεί. Ωστόσο, η πιθανότητα ατυχήματος όταν το αεροσκάφος είναι σε καλή κατάσταση καθώς και η πιθανότητα πρόκλησης ισχυρής έκρηξης από τυχόν ανώμαλη προσγείωση είναι αρκετά μικρή κι έτοι η άποψη όλων των παρευρισκομένων είναι ότι, υπό αυτές τις συνθήκες, η προσγείωση με τη συσκευή (σ.ο. βόμβα) αποτελεί δικαιολογημένο ρίσκο. Στο παρελθόν όχουν γίνει συχνά προσγειώσεις με ανενεργές αλλά και ενεργές συσκευές. Ολα τα πληρώματα που μεταφέρουν ενεργές συσκευές πρέπει να περάσουν από σχετική εκπαίδευση στην προσγείωση.

Σε περίπτωση που το αεροσκάφος επιστρέψει στη βάση, αλλά διαπιστώθει ότι δεν μπορεί να κάνει κανονική προσγείωση, ίσως αποδειχθεί απαραίτητο να απορρίψει τη βόμβα. Στην περίπτωση του Fat Man αυτό μπορεί προφανώς να επιτευχθεί καλύτερα με τη ρίψη της βόμβας σε ωρά νερά από μικρό ύψος. Θα γίνουν σχετικές δοκιμές με ανενεργές και ενεργές συσκευές. Στην περίπτωση του Little Boy η κατάσταση είναι πολύ πιο περίπλοκη αφού τυχόν διαρροή νερού μέσα στο Little Boy θα προκαλέσει πυρηνική αντίδραση και δεδομένου ότι η περιοχή γύρω από τη βάση είναι πυκνοχισμένη δεν έχει βρεθεί κατάλληλο έδαφος για την απόρριψη του μηχανισμού. Η καλύτερη επείγουσα διαδικασία που πιστεύουμε ότι έχει προταθεί μέχρι στιγμής είναι η αφαίρεση της εκρηκτικής γόμωσης και η εκτέλεση ανώμαλης προσγείωσης.

Συμφωνήθηκε να ετοιμαστούν εκ των προτέρων εντολές για την καθοδήγηση του επικεφαλής του αεροσκάφους σχετικά με τις διαδικασίες που πρέπει να ακολουθηθούν σε διαφορετικές περιπτώσεις καταστροφών.

6. Κατάσταση Στόχων

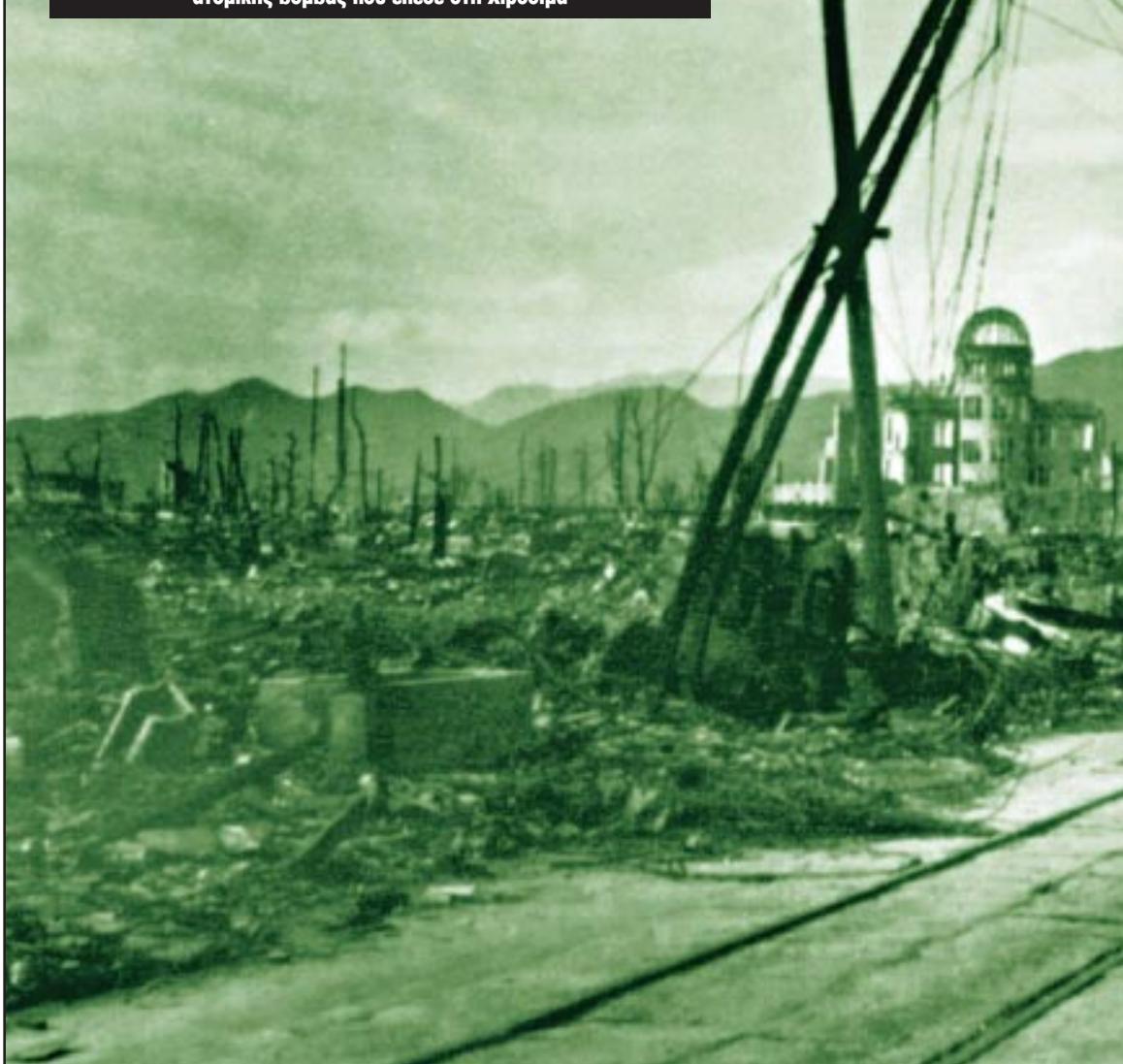
Α. Ο δρ Στεργονός παρουσίασε τη μελέτη του σχετικά με την επιλογή στόχων. Ερεύνησε πιθανούς στόχους που να πληρούν τα παρακάτω κριτήρια (1) να είναι σημαντικοί στόχοι σε μεγάλη αστική περιοχή με διάμετρο μεγαλύτερη των τριών μιλών, (2) να είναι δυνατόν να καταστραφούν με επιτυχία από μία έκρηξη και (3) να είναι απίθανο να δεχθούν επίθεση μέχρι τον ερχόμενο Αύγουστο. Ο δρ Στεργονός είχε μία λίστα με πέντε στόχους που η Αεροπορία είναι διατεθεμένη να κρατήσει για δική μας χρήση εκτός εάν προκύψουν απρόβλεπτες περιστάσεις. Οι στόχοι αυτοί είναι:

1. KIOTO: Μια αστική βιομηχανική περιοχή με πληθυσμό 1.000.000 κατοίκους. Είναι η πρώην πρωτεύουσα της Ιαπωνίας και πολλές βιομηχανίες και άνθρωποι μεταφέρονται τώρα εκεί καθώς άλλες περιοχές καταστρέφονται. Από ψυχολογική άποψη υπάρχει το πλεονέκτημα ότι το Κιότο είναι ένα πτευματικό κέντρο της Ιαπωνίας και οι άνθρωποι που ζουν εκεί είναι πιο ικανοί να εκτιμήσουν τη σπουδαιότητα ενός όπλου όπως το συγκεκριμένο. (ταξινομείται ως Στόχος ΑΑ).

2. XIROΣΙΜΑ: Εδώ υπάρχουν αποθήκες του στρατού και ένα σημαντικό εμπορικό λιμάνι στη μέση μιας αστικής βιομηχανικής περιοχής. Είναι ένας καλός στόχος για τα ραντάρ και έχει τέτοιο μέγεθος ώστε ένα μεγάλο μέρος της πόλης θα μπορούσε να υποστεί εκτενείς καταστροφές. Οι παρακείμενοι

«Το μικρό αγόρι». Αυτό ήταν το χαϊδευτικό της πρώτης ατομικής βόμβας που έπεσε στη Χιροσίμα

Kavéna émēos yia

λόφοι είναι πιθανόν να ευνοήσουν την εστίαση στο στόχο, γεγονός που θα ανέβαινε σημαντικά τις καταστροφές από την έκρηξη. Δεν είναι καλός εύφλεκτος στόχος λόγω των ποταμών που υπάρχουν στην περιοχή. (ταξινομείται ως Στόχος ΑΑ).

3. GIOKOΧΑΜΑ: Πρόκειται για μια σημαντική αστική βιομηχανική περιοχή που έχει μείνει μέχρι τώρα άθικτη. Οι βιομηχανικές δραστηριότητες περιλαμβάνουν την κατασκευή αεροσκαφών, μηχανικά εργαλεία, δεξαμενές πλοίων, ηλεκτρονικό εξοπλισμό και διυλιστήρια πετρελαίου. Καθώς αυξήθηκαν οι ζημιές στο Τόκιο, και άλλες βιομηχανίες μεταφέρθηκαν στη Γιοκοχάμα. Έχει το μειονέκτημα ότι οι πιο σημαντικές περιοχές στόχοι χωρίζονται από μεγάλες ποσότητες νερού και ότι βρίσκεται στη ζώνη με τη μεγαλύτερη αεροπορι-

κή άμυνα στην Ιαπωνία. Για μας έχει το πλεονέκτημα ότι μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως εναλλακτικός στόχος σε περίπτωση άσχημου καιρού αφού βρίσκεται πολύ μακριά από τους άλλους πιθανούς στόχους (ταξινομείται ως Στόχος ΑΑ).

4. OΠΛΟΣΤΑΣΙΟ KOKOYRA: Είναι ένα από τα μεγαλύτερα οπλοστάσια στην Ιαπωνία, περικυλλωμένο από αστικές βιομηχανικές εγκαταστάσεις. Εκεί υπάρχουν σημαντικές ποσότητες ελαφρού οπλισμού, αντιαεροπορικών υλικών και εξοπλισμού αποτροπής αποβάσεων. Οι διαστάσεις του οπλοστασίου είναι 4.100 x 2.000. Οι διαστάσεις είναι τέτοιες ώστε εάν η βόμβα κατευθυνθεί σωστά θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν πλήρως οι υψηλές πιέσεις ακριβώς κάτω από τη βόμβα για την καταστροφή των πιο συμπαγών εγκαταστάσε-

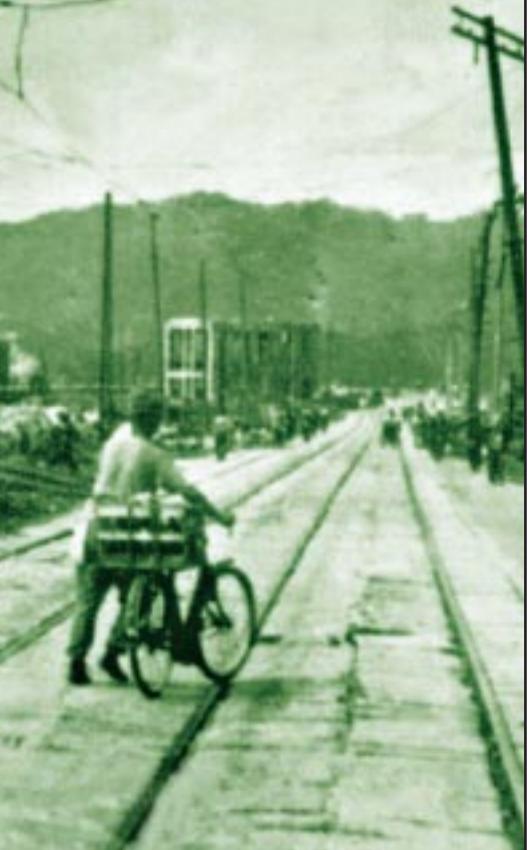
ων ενώ συγχρόνως θα μπορούσαν να προκληθούν σημαντικές ζημιές από την έκρηξη στις λιγότερο στερεες εγκαταστάσεις που βρίσκονται πιο μακριά (ταξινομείται ως Στόχος ΑΑ).

5. NIIGAKATA: Εμπορικό λιμάνι στη βορειοδυτική ακτή του Χονσού. Η σημασία του μεγαλώνει καθώς άλλα λιμάνια καταστρέφονται. Υπάρχουν βιομηχανίες μηχανικών εργαλείων και προοπτική βιομηχανικής εξάπλωσης με κέντρο τη Νιγκάτα. Υπάρχουν ακόμη διυλιστήρια πετρελαίου και αποθήκες (ταξινομείται ως Στόχος Β).

6. AUTOKRATORIKO PALATI: Συνητήθηκε το ενδεχόμενο βομβαρδισμού του Αυτοκρατορικού Παλατιού. Συμφωνήθηκε να μη γίνει σύσταση προς αυτή την κατεύθυνση και ότι οποιαδήποτε ενέργεια γι' αυτό το βομβαρδισμό θα πρέπει να προ-

Ο «χονδρός άνθρωπος». Η δεύτερη ατομική βόμβα, που έπεσε στο Ναγκασάκι στις 9/8/1945

Ενα χρόνο μετά, ανάμεσα στα ερείπια, ατενίζοντας βορειοδυτικά το μεγάλο κενό, που άφησε πίσω της την ατομική βόμβα στη Χιροσίμα

«Ενα από τα σοφότερα πράγματα που έχω κάνει»

Η ΡΙΨΗ της ατομικής βόμβας «ήταν ένα από τα σοφότερα πράγματα» που έκανε ο στρατηγός Γκρόουθς, επικεφαλής του προγράμματος «Μανχάταν», το οποίο αφορούσε την κατασκευή της ολέθριας βόμβας, στο Λος Αλαμος. Το παραδέχθηκε ο ίδιος σε τηλεφωνική συνομιλία που είχε με τον πυρονικό επιστόμιο Ρόμπερ Οπενχάιμερ, στις 6 Αυγούστου 1945, λίγες ώρες μετά το βομβαρδισμό της Χιροσίμα. «Πήγε καλά με μια καταπληκτική εκπυροσκόπτηση» ανακοίνωσε ο στρατηγός. Ο επιστόμιος έδωσε μεν τα συγχαρητήρια του, αλλά παράλληλα εξέφρασε και τις αμφιβολίες του για την ορθότητα του εγχειρήματος.

Οσο για την επόμενη μέρα και τις ενδεχόμενες αντιδράσεις της αμερικανικής κοινής γνώμης, ο Γκρόουθς έδωσε το στίγμα. «Τώρα ο στόχος είναι η Αμερική να χαλαρώσει».

Η «Ε» παρουσιάζει σήμερα αποσπάσματα του ντοκουμέντου κι όπως θα διαβάσετε οι δύο άνδρες μιλούσαν πολύ προσεκτικά χωρίς ούτε μία φορά ν' αναφέρουν τις λέξεις «ατομική βόμβα». Η συνομιλία αποκαλύπτει επίσης ότι τουλάχιστον ο Οπενχάιμερ είχε μείνει με την εντύπωση ότι ο βομβαρδισμός θα γινόταν βράδυ, προφανώς για να είναι λιγότερα τα θύματα,

ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ

Αντίγραφο τηλεφωνικής συζήτησης, 6ης Αυγούστου 1945.

Πηγή: U.S National Archives, Record Group 77, Records of the Office of Engineers, Manhattan Engineer District, 201 Groves, L.R.Lt.Gen., telephone conversations.

Στρατηγός Γκρόουθς: «Είμαι πολύ υπερήφανος για σένα και όλους τους ανθρώπους σου.

Δρ Οπενχάιμερ: «Πήγε καλά;»

Στρατηγός: «Προφανώς και πήγε, με μια καταπληκτική εκπυροσκόπτηση.»

Οπενχάιμερ: «Πότε ήταν αυτό; Ήταν μετά τη δύση του ήλιου;»

Στρατηγός: «Όχι, απυχώς, συνέβη κατά τη διάρκεια

της ημέρας για την ασφάλεια του αεροπλάνου, π ο- ποία αφέθηκε στα χέρια του εκεί Γενικού Διοικητή. Αυτός γνώριζε ποια ήταν τα πλεονεκτήματα αν αυτό γινόταν μετά τη δύση και ήταν ενήμερος των πάντων. Εγώ είπα ότι εξαρτάται από αυτόν, ότι αυτό (εννοεί το να γίνει ο βομβαρδισμός το βράδυ) δεν ήταν το υπέρτατο, αλλά ότι ήταν πολύ επιθυμητό.»

Οπενχάιμερ: «Καλώς. Είναι λογικό ο καθένας να αισθάνεται καλά γι' αυτό και εκφράζω τα πιο θερμά μου συγχαρητήρια. Ήταν ένας μακρύς δρόμος.»

Στρατηγός: «Ναι ήταν ένας μακρύς δρόμος και νομίζω ήταν και ένα από τα σοφότερα πράγματα που έχω κάνει από τότε που με εξελέξαν διευθυντή του Λος Αλαμος.»

Οπενχάιμερ: «Έγω έχω τις αμφιβολίες μου στρατηγό Γκρόουθς.»

Στρατηγός: «Ξέρετε, εγώ καμία στιγμή δεν ήρθα σε σύγκρουση με αυτές τις αμφιβολίες.»

Οπενχάιμερ: «Ο κ. Σίκοτερ (ιωας είναι δημοσιογράφος) τηλεφώνησε από το Μουτουάλ και του είπαμε να έρθει σε επαφή με το γραφείο σας.»

Στρατηγός: «Ναι.»

Οπενχάιμερ: «Δεν γνωρίζω τι ακριβώς έχει στο μυαλό του.»

Στρατηγός: «Ναι, θέλει μια εκπομπή με ανθρώπους που θα δώσουν συνεντεύξεις και εμείς δεν είμαστε διατεθειμένοι να εκπληρώσουμε αυτούς τους πόθους.»

Οπενχάιμερ: «Αυτό εκφράζει και τα δικά μου συναισθήματα.»

Στρατηγός: «Μέχρι τώρα όσο μπορούμε να δούμε, μια σφάλεια σαν κανόνας, σαν ένα σύνολο υπόρρεξη.»

Οπενχάιμερ: «Με βάση τις διαπιστώσεις που κάναμε και εξαιρώντας ένα μικρό σημείο αυτής της προσπάθειας, πριν από δύο μέρες ετοίμασα κάτι. Αυτό λέει όλα τα πράγματα που νομίζω ότι θα ευχόσασταν να λέει.»

Στρατηγός: «Ναι. Και το πιο σημαντικό πράγμα που θέλουμε, φυσικά, είναι να χαλαρώσουμε γρήγορα, αυτό είναι το μεγαλύτερο ενδιαφέρον των ΗΠΑ τώρα, να χαλαρώσουν.»

τον άμαχο πλημυρό

έλθει από τους αριμόδιους για τη στρατιωτική τακτική. Συμφωνήσαμε ότι πρέπει να συγκεντρώσουμε πληροφορίες βάσει των οποίων θα μπορέσουμε να προσδιορίσουμε την αποτελεσματικότητα του όπλου μας εναντίον αυτού του στόχου.

Β. Σύμφωνα με τη σύσταση των παρευρισκομένων, οι τέσσερις πρώτες επώλογές στόχων για το όπλο μας πρέπει να είναι οι ακόλουθες:

- α. Κιότο
- β. Χιροσίμα
- γ. Γιουκοχάμα
- δ. Οπλοστάσιο Κοκούρα

Γ. Ο δρ Στερνς συμφώνησε να πράξει τα ακόλουθα: (1) να ενημερώσει εκτενώς το συνταγματάρχη Φίσερ για τα θέματα αυτά, (2) να ξητήσει (από την Αεροπορία) την εξασφάλιση των στόχων αυτών

(για δική μας χοήση), (3) να μάθει περισσότερα για τις περιοχές-στόχους, συμπεριλαμβανομένων των στοιχείων για τις ακυρβείς θέσεις των στρατηγικών βιομηχανιών που υπάρχουν εκεί, (4) να εξασφαλίσει περισσότερα φωτογραφικά στοιχεία για τους στόχους και (5) να προσδιορίσει τη φύση της κατασκευής, την περιοχή, το ύψος, το περιεχόμενο και τη στέγαση των κτιρίων. Συμφώνησε επίσης να παρακαλούσει συνεχώς την εξέλιξη των στοιχείων για τους στόχους και να κρατά την επιτροπή ενήμερη για άλλους πιθανούς στόχους. Θα ελέγξει επίσης τις θέσεις μικρών στρατιωτικών στόχων και θα εξασφαλίσει περισσότερες λεπτομέρειες για το Αυτοκρατορικό Παλάτι.

7. Ψυχολογικοί Παράγοντες στην Επιλογή Στόχων

Α. Συμφωνήσαμε στο ότι οι ψυχολογικοί παραγόντες έχουν πολύ μεγάλη σημασία για την επιλογή στόχων. Δύο πτυχές αυτού του ζητήματος είναι (1) να πετύχουμε τις μεγαλύτερες δυνατές ψυχολογικές συνέπειες στην Ιαπωνία και (2) να είναι το πρώτο κτύπημα αρκετά εντυπωσιακό ώστε να αναγνωριστεί διεθνώς η σπουδαιότητα του όπλου μόλις δημοσιοποιηθούν στοιχεία γι' αυτό.

Β. Από την άποψη αυτή το Κιότο έχει το πλεονέκτημα ότι ο πληθυσμός του διαθέτει μεγαλύτερη ευφύΐα και είναι επομένως ικανότερος να εκτιμήσει τη σπουδαιότητα του όπλου. Η Χιροσίμα έχει το πλεονέκτημα ότι το μέγεθος της και η πιθανή διευκόλυνση της στοχεύσης χάρη στους γύρω λόφους, μπορούν να συμβάλλουν στην καταστροφή ενός μεγάλου τμήματος

της πόλης. Το Αυτοκρατορικό Παλάτι έχει μεγαλύτερη δόξα από οποιοδήποτε άλλο στόχο αλλά και τη μικρότερη στρατηγική σημασία.

8. Χρήση Εναντίον «Στρατιωτικών Στόχων

Συμφωνήσαμε ότι για την αρχική χοήση του όπλου κάθε μικρός και αυστηρά στρατιωτικός στόχος πρέπει να εντοπιστεί σε μια πολύ μεγαλύτερη περιοχή που υπόκειται στην επιδροή της έκρηξης προκειμένου να αποφευχθεί ο μη αναγκαίος κίνδυνος να χαθεί το όπλο λόγω κακής κατεύθυνσης της βόμβας.

9. Ραδιολογικά Αποτελέσματα

Ο δρ Οπενχάιμερ παρουσίασε ένα υπόμνημα που είχε προετοιμάσει σχετικά με

ΤΟ ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ ΤΗΣ ΦΡΙΚΗΣ

Πώς va μνν διγεί το B-29

τις οραδιολογικές συνέπειες του όπλου. Το υπόμνημα αυτό δεν θα επαναληφθεί σε αυτή την περιήγηψη, αλλά αποστέλλεται ως ξεχωριστή έκθεση στον υποστράτηγο Γκρόουβς. Οι βασικές συστάσεις του υπομνήματος είναι οι εξής:

(1) Για λόγους που σχετίζονται με τις οραδιολογικές συνέπειες κανένα αεροσκάφος δεν πρέπει να βρίσκεται σε απόσταση μικρότερη των 2-1/2 μιλών από το σημείο της έκρηξης (για λόγους που σχετίζονται με την ισχύ της έκρηξης, η απόσταση πρέπει να είναι μεγαλύτερη).

(2) Το αεροσκάφος πρέπει να αποφύγει το σύννεφο των οραδιενεργών υλικών. Αν άλλα αεροσκάφη πρόκειται να πραγματοποιήσουν αποστολές σε σύντομο χρονικό διάστημα μετά την έκρηξη, πρέπει ένα αναγνωριστικό αεροσκάφος να προσδιορίσει τις περιοχές που πρέπει να αποφευχθούν.

10. Συντονισμένες Αεροπορικές Επιχειρήσεις

Α. Συζητήθηκε το κατά πόσο ήταν εφικτό να ακολουθήσει μετά την επίθεση μια εμπρηστική αποστολή. Το πλεονέκτημα είναι ότι το όπλο μας θα έχει κατά πάσα πιθανότητα παραλύσει τη μαχητική ικανότητα του εχθρού κι έτσι μπορεί να προκληθεί μια πολύ καταστροφική φωτιά. Ωστόσο μέχρι να μάθουμε περισσότερα σχετικά με τα φαινόμενα που συνδέονται με την έκρηξη της βόμβας, όπως είναι η έκταση των οραδιενεργών νεφών, πρέπει να αποφευχθεί μια εμπρηστική αποστολή αμέσως μετά τη ρύψη της βόμβας. Μια συντονισμένη

εμπρηστική επιδρομή αναμένεται να είναι εφικτή και αρκετά αποτελεσματική την επόμενη μέρα. Με την αναβολή της συντονισμένης επίθεσης για την επόμενη μέρα, ο προγραμματισμός των επιχειρήσεων που ήδη σχεδιάζουμε δεν θα γίνει δυσκολότερος, τα φωτογραφικά στοιχεία για την καταστροφή που προκλήθηκε απευθείας από τη βόμβα μπορούν να συγκεντρωθούν χωρίς να υπάρχει σύγχυση με τις ξημιές από την ακόλουθη εμπρηστική επιδρομή και οι κίν-

δυνοι από τα οραδιενεργά νέφη μπορούν να αποφευχθούν.

Β. Για την επιχειρήση πρέπει να χρησιμοποιηθεί κάλυψη από καταδιωκτικά αεροσκάφη βάσει των εντολών της 21ης Διοίκησης Βομβαρδιστικών.

11. Δοκιμές

Ολοι συμφώνησαν ότι βασικός παράγοντας στην επιτυχία της επιχειρήσης είναι οι ολοκληρωμένες δοκιμές σε όλα τα στάδια. Για το σκοπό αυτό μπορούν να αποστα-

λούν από εδώ τριάντα (30) συσκευές τον Ιούνιο και ίσως εξήντα (60) τον Ιούλιο. Οι υπερόπτιες αυτές δοκιμές πρέπει να ξεκινήσουν τον Ιούλιο. Τουλάχιστον κάποιες δοκιμές πρέπει να είναι ολοκληρωμένες, να συμπεριλαμβάνουν δηλαδή και την αποστολή αναγνωριστικού αεροσκάφους πάνω από τους εναλλακτικούς στόχους, την κάλυψη από καταδιωκτικά αεροσκάφη, κτλ. Αν και ελπίζουμε ότι το ραντάρ δεν θα χρησιμοποιηθεί, είναι απαραίτητες

κάποιες δοκιμές ώστε οι επιχειρήσεις να διεξαχθούν με επιτυχία αν προκύψει ανάγκη χρήσης του.

12. Λειτουργικές Απαιτήσεις για την Ασφάλεια των αεροσκαφών

Ο δρόμος ανέφερε σχετικά με το θέμα αυτό μερικές πολύ ενθαρρυντικές πληροφορίες που μόλις είχε λάβει από την Αγγλία. Βάσει των προηγούμενων πληροφοριών, κανένας δεν μπορούσε να εγγυηθεί την ασφάλεια ενός μεγάλου αεροσκά-

Το Ναγκασάκι πριν την καταστροφή. Το μανιτάρι που προκάλεσε η δεύτερη ατομική βόμβα και το αποτέλεσμα
Κάτω: Οι απέμεινε από το εργοστάσιο της Μιτσούμπι στο Ναγκασάκι μετά τη ρύψη της ατομικής βόμβας

Ο «χονδρός άνδρας» και ο «μεγάλος καλλιτέχνης»

ΗΤΑΝ 9 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1945, 12.01 το μεσημέρι, όταν η δεύτερη ατομική βόμβα έπεφτε, αυτήν τη φορά στο Ναγκασάκι, μόλις τρεις ημέρες μετά τον όλεθρο της Χιροσίμα. Αυτή η βόμβα είχε το χαϊδευτικό όνομα «χονδρός άνδρας» (*fat man*). Ο ουρανός ήταν πεντακάθαρος. Αν είχε σύννεφα, τα B-29 θα αποχωρούσαν άπρακτα. Εκείνη την ημέρα, όμως, ούτε οι άνθρωποι ούτε ο Θεός έδειχαν έλεος στο Ναγκασάκι.

Ιδού το χρονικό της επιχείρησης:

Ωρα 3.50, ξημερώματα της 9 Αυγούστου 1945: Τρία πολεμικά αεροπλάνα απογειώνονται για την Ιαπωνία με στόχο τη ρίψη της δεύτερης ατομικής βόμβας. Επικεφαλής της αποστολής είναι ο πτέραρχος Τσαρλς Σουίνι, 25 χρόνων, από τη Μασαχουσέτη. Το αεροσκάφος του, ένα βομβαρδιστικό B-29, κουβαλάει τη δεύτερη ατομική βόμβα. Το χαϊδευτικό όνομα του B-29 είναι «Ο μεγάλος καλλιτέχνης» (*The great artist*).

Ο Ουίλιαμ Τ. Λόρενς είναι επιστήμονας. Είχε το προνόμιο να παρακολουθήσει τη φόρτωση της βόμβας και να είναι ένας από τους επιθάτες των δύο B-29 που ακολουθούν το «μεγάλο καλλιτέχνη». «Τι εξαίσιο «εργαλείο», περιγράφει την ατομική βόμ-

βα. «Έκατομμύρια ώρες εργασίας επενδύθηκαν στο σχεδιασμό και την κατασκευή της. Ήταν, δίχως αμφιθολία, προϊόν της μεγαλύτερης και συγκεντρωτικής πνευματικής προσπάθειας που καταβλήθηκε ποτέ από καταβολής κόσμου».

Ωρα 5.50, αρχίζει να ξημερώνει. «Δίπλα μου καθόταν ένας νεαρός λοχαγός ονόματι Πίτερ Κάρι, από το Ιλινόις», διηγείται ο Λόρενς. «Νομίζεις», μου λέει χαμπλόφωνα, «ότι αυτή η βόμβα θα τερματίσει τον πόλεμο;». «Ναι», του απάντησα. «Κι αν δεν το καταφέρει αυτή, έχουμε άλλες τρεις».

Υπάρχουν πολλοί στόχοι. Ένας απ' αυτούς είναι το μεγάλο βιομηχανικό και ναυτιλιακό κέντρο του Ναγκασάκι στις δυτικές ακτές του Κιγιούσου, ενός από τα σημαντικότερα νησιά της Ιαπωνίας. «Η πρόβλεψη ήταν ότι θα συναντούσαμε καταιγίδες στην αρχή της πορείας μας, αλλά προς το τέλος καθαρό καιρό», λέει ο Λόρενς. «Η τελική απόφαση ήταν στα χέρια του πεπρωμένου.

Οι άνεμοι που φυσούσαν πάνω από την Ιαπωνία θα έπαιρναν τη μεγάλη απόφαση. Εάν η πόλη καλύπτεται από πυκνά σύννεφα, τότε θα σωθεί. Κανένας από τους κατοίκους της δεν θα μά-

θει ποτέ ότι τα σύννεφα τους έσωσαν. Οτι ο ίδιος ο αέρας που τους γλίτωσε τη ζωή, καταδίκασε κάποια άλλη πόλη».

Ωρα 9 (πρωι). Το δολοφονικό μάνιος πετάει πάνω από τα νερά της Ιαπωνίας. Ο κυβερνήτης Μποκ προειδοποιεί ότι ανεβαίνουν σε «ύψος βολής».

Ωρα 9.45: Τα βομβαρδιστικά κάνουν κύκλους στον αέρα και αρχίζουν να κατευθύνονται προς τα παράλια της Ιαπωνίας. «Από τον ασύρματο είχαμε λάβει το πολυπόθητο μήνυμα: δολοφονία στόχοι ήταν στη διάθεσή μας», έγραφε ο Λόρενς. «Ο ουρανός ήταν πεντακάθαρος παντού. Η μοίρα είχε επιλέξει τον κοντινότερο στόχο - το Ναγκασάκι. Τους υπόλοιπους δεν μου επιτρέπεται να τους αποκαλύψω».

Ωρα 12.01: «Ο στόχος ήταν ορατός», συνεχίζει. «Πήραμε όλοι εντολή να φορέσουμε τα αντιατομικά γυαλιά μας. Ο «Μεγάλος καλλιτέχνης» προπορεύταν κατά μισό μίλι, και η ανάσα μας είχε κοπεί. «Να τη!» φώναξε κάποιος. Και τότε είδαμε ν' ανοίγει η κοιλιά του «Καλλιτέχνη» και ν' απελευθερώνει ένα μεγάλο μαύρο αντικείμενο. Μια φοβερή λάμψη γέμισε το αεροπλάνο μας. Και, αρέσως μετά, ένας τρομακτικός θόρυβος μας ταρακούνησε για τα καλά. Ακολούθωσαν, απαντώτες, άλλες τέσσερις μεγάλες εκρήξεις. Μια τεράστια σφαίρα φωτιάς έδηγανε θαρρείς από τα έγκατα της Γης. Ένας πυκνός καπνός γέμισε τον ουρανό».

Ωρα 12.02. Ο Λόρενς περιγράφει το «υπέρτατο θέαμα». «Μια μοβ κολόνα καπνού και μια σκεπή, σαν μανιτάρι τεράστιο, απλώθηκε σε όλη τη γη και άρχισε να ανεβαίνει με μεγάλη ταχύτητα προς τον ουρανό. Είχαν περάσει μόλις 45 δευτερόλεπτα και το μοβ σύννεφο είχε φτάσει το αεροπλάνο μας. Και όσο ανέβαινε τόσο πιο ζωντανό φαινόταν. Ενα νέο ον, που γεννήθηκε εκείνη τη στιγμή μέσα στα τρομαγμένα μάτια μας. Το «μανιτάρι» είχε φτάσει τα 45.000 πόδια ύψος και τότε μόνο αποκόπηκε από την κολόνα, από το κοτσάνι του, και συνέχισε την ανοδική πορεία του μέσα στο άπειρο. Ξάφνου, ο ουρανός γέμισε χρώματα. Και μέσα στους καπνούς της κολόνας και του μανιταριού αναδύθηκε, ως έκ θαύματος, ένα τεράστιο ουράνιο τόξο με τα ωραιότερα χρώματα που είχα δει ποτέ μου. Και τότε σκέφτηκα: Θεέ μου, πόσες ανθρώπινες ζωές έδωσαν άραγε το χρώμα τους σ' ένα τέτοιο ουράνιο τόξο;».

Ο «μεγάλος καλλιτέχνης» με το «χονδρό άνθρωπο» μόλις είχαν αποτελέσει ένα από τα δύο πιο δολοφονικά πολεμικά δίδυμα του 20ού αιώνα.

φους σε εκρηκτικές πιέσεις μεγαλύτερες από 1/2 λίβρα (lb) ανά τετραγωνική ίντσα. Ωστόσο σε πρόσφατα πειράματα στην Αγγλία, μεγάλα αεροσκάφη πέταξαν πάνω από εκρήξεις 2.000 lb ισχυρών εκρηκτικών και οι πιλότοι δεν είχαν αντίρρηση να κατεβούν μέχρι και τα 900 πόδια. Βάσει των στοιχείων αυτών, με μία ενέργεια έκρηξης ισοδύναμη με 100.000 τόνους ή 64.000 τόνους ισχυρών εκρηκτικών τα 23.000 πόδια θεωρούνται ασφαλές ύψος πτήσης εφ' ό-

σον ληφθεί υπ' όψιν και η αραίωση της ατμόσφαιρας στα μεγάλα ύψη. Ωστόσο λόγω της μεγαλύτερης διάρκειας της έκρηξης στη δική μας περίπτωση, το ύψος πρέπει πιθανόν να είναι λίγο μεγαλύτερο για να υπάρξει ασφάλεια.

13. Συντονισμός με το 21ο Πρόγραμμα
Το θέμα αυτό περιελήφθη στην προηγούμενη συζήτηση.

14. Αποφασίσαμε να πραγματοποιηθεί η επόμενη σύσκεψη της Επιτροπής Επιλογής

Στόχων στις 28 Μαΐου, στις 9 π.μ. στην αίθουσα 4E200 του Πενταγώνου στην Ουασιγκτόν. Ο δο Οπενχάιμερ πρότεινε και οι υπόλοιποι συμφωνήσαν να παραστεί στη σύσκεψη ο λοχαγός Πάρσονς και ο δο Ράμσι.

15. Δεδομένου του απορρήτου των προηκτικών αυτής της σύσκεψης συμφωνήθηκε να μη σταλούν αντίγραφα στους παρευρισκόμενους, αλλά να κρατηθεί ένα αντίγραφο στο αρχείο στο γραφείο του υποστράτηγου Γκρόσουβς, ένα στο γραφείο του δόκτορος Οπενχάιμερ και ένα στο γραφείο του λοχαγού Πάρσονς.

[υπογραφή]
[υπογραφή]
Ταγματάρχης Τζ. Α. Ντέρι
Δο Ν. Φ. Ράμσι
Διανομή:
Αντίγραφο 1: Υποστράτηγος Γκρόσουβς
Αντίγραφο 2: Λοχαγός Πάρσονς
Αντίγραφα 3 και 4: Δο Οπενχάιμερ

Η ατομική Βόμβα δημιούργησε τους «ραδιενέργούς ανθρώπους». Η ανελέπτη φλόγα έσπειρε την «αρώστια» σε χιλιάδες επιζήσαντες. Εμειναν χωρίς αυτιά, με σειλοειδείς πληγές που δεν κλείνουν ποτέ

Οι ανατριχιαστικές
μαρτυρίες των παιδιών
που έζησαν τον πυρηνικό όλεθρο

Με τα μάτια των «χιμπακούσα»

Hταν τα παιδιά της Χιροσίμα. Στην πιο τρυφερή τους ηλικία έζησαν τον πυρηνικό όλεθρο και οι μαρτυρίες τους σημάδεψαν την ψυχή τους και τη σύγχρονη Ιστορία με σελίδες φοίκης και ντροπής. Ανατριχιαστικές οι σκηνές που περιγράφουν. Για ανθρώπους που έμειναν μόνο οι σκιές τους ή οι στάχτες τους και τα κουμπιά από τα δούχα τους. Για το δράμα που εκτυλιστήσαν στους δρόμους και τους ναούς του Βούδα, τις επόμενες ώρες στη μοιραία πόλη της Ιαπωνίας. Μάθημα Ιστορίας είναι η καταγραφή των εμπειριών τους, έκπληξη για μην υπάρξει ποτέ άλλη Χιροσίμα.

Ο καθηγητής και πρόεδρος του Πανεπιστημίου της Χιροσίμα **Αράτα Οσάκα** (1887-1961), που έζησε και ο ίδιος την τραγική εμπειρία της ατομικής βόμβας, συγκέντρωσε σ' ένα βιβλίο μαρτυρίες παιδιών που επέζησαν της καταστροφής («χιμπακούσα» λένε τους επιζώντες) και δημοσίευσε το βιβλίο του με τίτλο «Children of Hiroshima» το 1951, το οποίο μεταφράστηκε στα αγγλικά, τα γερμανικά, τα σουνδηκά κ.λπ. Σήμερα θα σας παρουσιάσουμε κάποιες από αυτές, αλλά και από άλλους επιζήσαντες που ταξιδεύουν σ' όλον τον κόσμο ως πρεσβευτές ειρήνης.

Ο καθηγητής Αράτα Οσάκα έγραψε στον πρόλογο του:

«Υπάρχει ένα υποκατάστημα της Οζάκα Μπανκ περίπου 500 γιάρδες (σημ. 455 μέτρα) από το κέντρο της έκρηξης. Αν στρέψεις το βλέμμα σου μέσα σ' αυτό, θα ανακαλύψεις τη μαύρη σκιά ενός άνδρα που διαγράφεται στον τοίχο, όπως και οι πατημασίες του στο δάπεδο. Τη στιγμή της έκρηξης, πρέπει να καθόταν με τον αγκώνα πάνω στο γόνατο και με το χέρι του να στήριζε το πηγούνι του. Η δράση των ραδιενέργων κυμάτων αποτύπωσε την εξωτερική γραμμή του σώματος αυτού του άνδρα, μαρκάροντας τη στιγμή του θανάτου του».

«Η σκοτεινή σιλουέτα εξαφανίζεται σταδιακά όσο ο

χρόνος περνά και οι αναμνήσεις από εκείνη την τραγική στιγμή σταδιακά θα ξεχωρίσουν κι αυτές», συνεχίζει ο καθηγητής. «Αλλά οι σκιές δεν θα εγκαταλείψουν ποτέ τις καρδιές των ανθρώπων της Χιροσίμα που έχασαν γονείς, αδέλφια και φίλους τότε».

Ας ακουστεί τώρα και η φωνή των «χιμπακούσα».

Κεϊκο Σασάκι, ήταν 6 χρόνων το 1945

«Η γιαγιά μου άκουσε από έναν άνδρα που δραπέτευσε από τη Χιροσίμα ότι η πόλη είχε καταστραφεί ολοκληρωτικά από τη βόμβα. Αποφάσισε αμέσως να φύγει για την πόλη. Οταν επέστρεψε, μια βδομάδα μετά, τη ρώτησα “πού είναι η μαμά μου;”. “Την κουβαλά πίσω μου”, ήταν η απάντησή της. Ήμουν χαρούμενος και φώναζα “μάμι, μάμι”. Οταν, όμως, κοίταξα καλύτερα, είδα ότι η γιαγιά μου κουβαλούσε μόνο έναν εκδρομικό σάκο. Απογοητεύτηκα. Η αδελφή μου και οι γείτονές μας άρχισαν να κλαίνε. Ήμουν τόσο μικρός, δεν μπορούσα να καταλάβω γιατί. Τότε η γιαγιά μου ακούμπησε τον εκδρομικό σάκο κάτω, εβγαλεί μερικά οστά και τα έδειχγε σε όλους. Ανάμεοτά τους ήταν το χρυσό δόντι της μητέρας μου και ένα κομμάτι από τον αγκώνα της. Ακόμη δεν έχω καταλάβει γιατί.

Κιμίκο Τακάι, ήταν 6 ετών

«Με πιάνει ένα τρέμουλο όποτε σκέπτομαι την 6η Αυγούστου 1945, την ημέρα που η Χιροσίμα καταστράφηκε μέσα σε λίγα λεπτά. Με τη φύλη μου Τατσούκο παίζαμε σ' ένα γειτονικό σπίτι, όταν άκουσα το βρυχηθμό ενός αεροπλάνου. Ακριβώς τότε είδα κι ένα μεγάλο φλάς. Ήμουν τόσο φοβισμένη, που κρεμάστηκα από μια γειτονίσσα, η οποία, όμως, ήταν πιο φοβισμένη από μένα. Μ' άφησε και αγκάλιασε τον άνδρα της. Επειτα από λίγο ο δυο τους έτρεξαν έξω από το σπίτι. Η φύλη μου κι εγώ δεν ξέραμε τι να κάνουμε. Ξαφνικά έγινε σκοτάδι και κάτι άρχισε να πέφτει από το ταβάνι. Ήμασταν τόσο φο-

βισμένες, που η μία κρατούσε σφιχτά αγκαλιά την άλλη. Αρχισε να ξαναέρχεται το φως και μετά από λίγο άκουσα τη μαμά της Τατσούκο να τη φωνάζει. Ακούγόταν πολύ ανήσυχη. Πήρε την Τατσούκο μαζί της κι έμεινα μόνη. Ένας γείτονας με λερωμένο το πρόσωπο του βγήκε από την καταστροφή που απλωνόταν παντού γύρω μου και μου είπε: “Μην κλαίς, η μητέρα σου είναι εδώ κοντά”. Εφυγε τρέχοντας και ξαναέμεινα μόνη. Λίγο μετά, μέσα στ' αναφιλητά μου άκουσα τη φωνή της αδελφής μου. Την άκουγα να φωνάζει τ' όνομά μου “Κιμίκο, Κιμίκο”, μ' όλη της τη δύναμη. Ήμουν τόσο χαρούμενη που τα μάτια μου ξανά γέμισαν δάκρυα.

Σε λίγο ήθελε και η μητέρα μου. “Ω Κιμίκο, είμαι τόσο χαρούμενη που σε βρήκα. Και τώρα ας βρούμε και την άλλη αδελφή σου. Ελπίζω να μην κάμκε. Ισως, όμως, κιόλας να έχει πεθάνει”.

Άλλα δεν μπορούσαμε να χάσουμε χρόνο. Ήμασταν φοβισμένες και έπρεπε να βρούμε ένα ασφαλές μέρος. Οσο περοπατούσαμε, αντικριζόμενες στρατιώτες με προημένα στομάχια για επιπλέον στο ποτάμι. Είχαν πέσει στο ποτάμι πιστεύοντας ότι θα γλιτώσουν από τις φλόγες. Λίγο πιο κάτω είδαμε ανθρώπους που είχαν πεθάνει πριν φτάσουν στο ποτάμι, προς την πλευρά του δρόμου. Ο πατέρας μου είδε μια γυναίκα της οποίας το πόδι είχε κοπεί από ένα μεγάλο δοκάρι που την καταπλάκων. Δεν μπορούσε ν' απελευθερωθεί και φώναζε για βοήθεια, άλλα κανείς δεν πήγαινε κοντά της. Όλοι προσπαθούσαν να φύγουν μακριά. Τότε ο πατέρας μου φώναξε θυμωμένος: “Δεν είναι κανένας από σας Γιαπωνέζος”. Απελευθέρωσε, μόνος, τη γυναίκα μ' ένα παλιό σκουριασμένο πριόνι.

Λίγο πιο κάτω είδαμε έναν άνδρα που είχε πεθάνει. Είχε καεί. Η μητέρα μάς είπε ότι ήταν εξασθενημένη, να συνεχίσουμε μόνοι μας. Κάθησε κάτω να ξεκουραστεί, αλλά εμείς δεν μπορούσαμε να φύγουμε αφήνοντάς την πίσω. Τότε μάζεψε με τη χούφτα της λίγο βρώμικο νερό κάτω από το δρόμο και το ήτιε. Αισθάνθηκε καλύτερα και σηκώθηκε για να έρθει μαζί μας. Μόλις φτάσαμε έξω από την πόλη, αγρότες κατάπληκτοι μας ωρούσαν τι έγινε. Οταν περνούσαμε τις φάρμες, έξω από την πόλη,

Ο αέρας έτρεχε με 440 μέτρα το δευτερόλεπτο

ΔΕΝ ΉΤΑΝ ΜΟΝΟ τα χιλιάδες ανθρώπινα θύματα της ατομικής βόμβας. Ήταν και οι καταστροφές που προκάλεσε σε κτίρια και φύση στο δαιμονικό πέρασμά της.

Τρία δευτερόλεπτα κράτησε η καταστροφική ισχύς της ασφαρας από φωτιά που δημιούργηθηκε την ώρα της έκρηξης της ατομικής βόμβας. Ήταν αρκετά, όμως, για να σβήσουν από το χάρτη τη Χιροσίμα:

- Σε ακτίνα 600 μέτρων από το σημείο όπου έπεσε η βόμβα, οι θερμικές ακτίνες προκάλεσαν μπουρμπουλήθρες στις στοίβες από κεραμίδια που κάλυπταν τις στέγες.
- Σε ακτίνα ενός χιλιομέτρου, η επιφάνεια των γρανιτένιων πετρωμάτων ζέβαιψε.
- Σε ακτίνα 1,8-2 χιλιομέτρων κάπκαν όλα τα ρούχα από τις μουσγάδες, που ήταν απλωμένα έξω.
- Σε ακτίνα 2,1 χιλιομέτρων κάπκαν οι σιδηροδρομικές γραμμές και οι ξύλινοι φράχτες.
- Σε ακτίνα 2,5 χιλιομέτρων έπιασαν φωτιά οι διχτυωτές στέγες.
- Τεράστια και παλιά δένδρα κάπκαν από μέσα -έμειναν καρβουνιασμένο το εξωτερικό των κορμών- σε πάρκα και δρόμους.

Ωστικό κύμα

Μέσα σε 10 δευτερόλεπτα, το ωστικό κύμα που απελευθερώθηκε από την έκρηξη της ατομικής βόμβας διένυσε από στοιχείο 3,7 χιλιομέτρων.

Το ωστικό κύμα, που ταξίδεψε απευθείας από το σημείο της έκρηξης και τα ωστικά κύματα που αντανακλάστηκαν από το έδαφος και τα κτίρια, επιρρέασαν το ένα το άλλο, προκαλώντας μια ποικιλία σημαντικών ζημιών στο έδαφος.

Η μέγιστη πίεση του ωστικού κύματος ήταν 35 τόνοι ανά τετραγωνικό μέτρο και η μέγιστη ταχύτητα του αέρα ήταν 440 μέτρα το δευτερόλεπτο. Στην απόσταση των τριών χιλιομέτρων α-

πό το σημείο της έκρηξης, η πίεση και η ταχύτητα αέρα έφτασαν τον 1,3 τόνο ανά τ.μ. Αν και ο δύναμη του μειωνόταν όσο απομακρυνόταν από το υπόκεντρο, ήταν ακόμη αρκετά δυνατό για να κατεδαφίσει την πέτρινη γέφυρα Μιγιούκι, που βρισκόταν σε απόσταση 2,3 χιλιομέτρων.

Οσο το τρομακτικό κύμα αέρα υποχωρούσε μακριά, προς τις έξω περιοχές, ένα συνονθύλευμα αέρα και πίεσης έπινγε το κέντρο. Ο ανέμος άλλαξε κατεύθυνση και άρχισε να φυσά από τις έξω περιοχές προς το κέντρο, με τη δύναμη ενάς νέου κύματος αέρα.

Τα κτίρια υπέστησαν μεγάλες ζημιές λόγω των δυνατών κυμάτων αέρα και ήχου. Οι ξύλινες κατασκευές σε ακτίνα 2,3 χλμ. από το υπόκεντρο καταστράφηκαν σχεδόν όλες και σε ακτίνα 2,6 χλμ. υπέστησαν ανεπανόρθωτες ζημιές. Σε ακτίνα 3,2 χλμ. από το σημείο της έκρηξης, οι πόρτες και οι χαρτοζύλινες και άλλες επενδύσεις έπεσαν και οι στέγες πετάχθηκαν μακριά.

Σε ακτίνα 6 χλμ. οι ζημιές στα σπίτια ήταν τεράστιες, σε ακτίνα 8 χλμ. καταστράφηκαν όλες οι στέγες και σπασίματα ή ραγίσματα γυαλιών σημειώθηκαν σε απόσταση 27 χλμ. από το σημείο όπου έπεσε η ατομική βόμβα.

Μεγάλες ζημιές έπαθαν και τα κτίρια από μπετόν γύρω από το σημείο της έκρηξης. Οι στέγες κατεδαφίστηκαν. Τα παράθυρα και οι πόρτες όπως επίσης και τα πλαίσια τους καταστράφηκαν ολοσχερώς. Όλες οι άλλες κατασκευές διαλύθηκαν, σκορπίστηκαν και κάπκαν στις φωτιές που ακολούθησαν τη βόμβα. Τα κτίρια από μπετόν σε ακτίνα 1 χλμ. από το υπόκεντρο «επέζησαν» του κύματος αέρα, αλλά το εσωτερικό τους καταστράφηκε από τις φωτιές.

Μέσα σε ελάχιστα δευτερόλεπτα η πόλη έχασε τις επιχειρήσεις, τα εργοστάσια, τα μαγαζά, τα σχολεία, τα νοσοκομεία, τις πυροσβεστικές υπηρεσίες της και τη διοίκηση της.

Μασατάντα Ασαέντα, ήταν μαθήτρια

«Παίζαμε στον αυλόγυρο του σχολείου όταν ήρθε το αεροπλάνο. “Πιατί έδωσαν την εντολή να ρίξουν τη βόμβα;”» αναρωτήθηκαμε. Είδαμε μια μεγάλη λάμψη και κάλυψε το πρόσωπό μου με τα χέρια μου. Οταν άνοιξα τα μάτια μου και κοίταξα, γύρω ήταν σκοτάδι. Ενώ αισθανόμουν να με τυλίγει το σκοτάδι, ξαναϊόρθη το φως της ημέρας. Σκέφτηκα να πάω στο σπίτι μου, αλλά ανακάλυψα ότι όλα τα σπίτια γύρω μου είχαν καταστραφεί και φωτιές έκαιγαν εδώ κι εκεί.

Αρχισα να τρέχω προς το σπίτι ηλιαγόντας και φωνάζοντας “μητέρα, μητέρα”. Κάποια στιγμή άκουσα την αδέλφη μου να φωνάζει τ’ όνομά μου. Ήμουν σοκαρισμένη όταν την είδα. Ήταν γεμάτη αίματα. Κοίταξα το σώμα μου να δω αν έπαθαι κι εγώ τίποτα. Το δέρμα στα χέρια μου και τα πόδια μου είχε ξεφλουδιστεί και κρεμόταν. Δεν καταλάβαινα τι σήμαινε αυτό, ήμουν φοβισμένη και ξέσπασα σε κλάματα. Η μητέρα μου μέσα από τα σπασμένα κεραμίδια και πλακάκια τράβηξε ένα πανωφόρι και ένα άλλο πάλτο του πατέρα και μας σκέπασε.

Περάσαμε τη νύχτα ακούγοντας τα κλάματα αυτών που είχαν καεί και φώναζαν για νερό. Το επόμενο πρωί πήγαμε με το φορητόγραφο σ’ έναν ναό του Βούδα. Εκείνη τη νύχτα η αδέλφη μου πέθανε. Πώς να περιγράψω τη θλίψη της μητέρας μου; Πώς μπορώ να περιγράψω τις τρομακτικές σκηνές που είδα στο ναό τότε; Είναι πάνω από τις δυνάμεις να περιγράψω με λέξεις αυτές τις τρομακτικές εικόνες. Αμέτοχτοι ανθρώποι υπέφεραν από τις καμένες πληγές τους και πέθαναν μέσα σ’ έναν ντελίριο ο ένας μετά τον άλλον. Ζούσαμε μια κόλαση!».

Γιασούντο Φουζίτα, ήταν 5 ετών

«Το πιο θλιβερό για μένα ήταν ότι έχασα τον αδελφό μου, την αδέλφη μου και τη γιαγιά μου.

Η γιαγιά μου δίπλωνε κάτι παπλώματα όταν έπεσε πάνω της το σπίτι της. Την ανασύραμε μέσα από τα δοκάρια. Φώναξε για βοήθεια, αλλά τα δοκάρια ήταν πολύ βαριά για να τα σηκώσει ο πατέρας μου μόνος.

Την αδέλφη μου μας την έφεραν τρεις μέρες μετά το βομβαρδισμό, αλλά είχε χάσει τόσο πολύ αίμα που πέθανε δύο μέρες μετά.

Τον αδελφό μου τον είχαμε χάσει περίπου για τέσσερις μήνες. Μια μέρα ακούσαμε ότι τον βρήκαν, αλλά στα πήγαμε είδαμε μόνο κάτι κουμπιά από τα ρουχά του εδώ κι εκεί!».

την προαγωγή του πολιτισμού. Αν οι βόμβες χοησιμοποιούνταν ξανά, περισσότερων αιθώνων ανθρώπων οι ζωές θα χάνονταν και ακόμη περισσότεροι πολιτισμοί θα καταστρέφονταν. Οι ανθρώποι φωνάζουν κλαίγοντας “οχι άλλη Χιροσιμά”.

Σετσούντο Θόρλου, ήταν 13 ετών

(είχε έρθει στην Αθήνα ως πρόσβειρα ειρήνης το 1995)

«Την ώρα της έκρηξης της ατομικής βόμβας βρισκόμουν ενάμισι χιλιόμετρο μακριά, στο σχολιατικό αρχηγείο της Χιροσιμά με 30 συμμαθήτριές μου και μας μάθαιναν να χειριζόμαστε τον κώδικα για τις μωσικές πληροφορίες. Ήταν οκτώ και τέταρτο το πρωί της ημέρας Αυγούστου.

Είδα από το παραθύρο μια μαλψή μπλε-άσπρη και ένιωσα το σώμα μου να πετάγεται στον αέρα. Αιμέσως μετά το κτίριο κατέρρευσε και έχασα τις αισθήσεις μου, δεν ξέρω για πόσο χρόνο. Οταν συνήλθα, παντού απλωνόταν απόλυτο σκοτάδι. Δεν μπορούσα να κινήσω το σώμα μου. Ακούγα τις συμμαθήτριές μου να φωνάζουν “Θεέ μου βοήθα”, “Μητέρα, μητέρα”. Κάποια στιγμή ένα χέρι με άγριξε στον ώμο και μια φωνή μου είπε: “Είμαι εδώ για να σε βοηθήσω, μην εγκαταλείπεις τον αγώνα». Σπρώχε με τα πόδια σου τα χαλάσματα προς το σημείο που έρχονται οι ακτίνες του ηλίου”. Κανένα ανθρώπινο πλάσμα δεν πρέπει ποτέ να νιώσει τον όλεθρο του πυρηνικού πολέμου αν δεν τον έχει ζήσει».

Μιτσούντο Οκαμότο, ήταν 8 ετών

(βρέθηκε στο Παρίσι, πριν από λίγα χρόνια, για να ζητήσει από τη γαλλική κυβέρνηση να σταματήσει τις πυρηνικές δοκιμές).

«Ακούστε εμάς που ζήσαμε την πυρηνική καταστροφή. Η δική μας τοπαγική εμπειρία πρέπει να γίνει μάθημα για όλον τον κόσμο. Πρέπει να σταματήσουν όλα τα πειράματα του πυρηνικού ολέθρου. Το ζητούν οι ψυχές των θυμάτων».

Παίξαμε 2 δισ. δοιπάρια πάνω στο πιο εντυπωσιακό επιστημονικό παιχνίδι της Ιστορίας και κερδίσαμε

«Ο κόσμος να λάβει υπόψη του ότι η πρώτη ατομική βόμβα έπεσε στη Χιροσίμα, μια στρατιωτική βάση(!)». Αυτό ουποστήριξε, προκλητικά, ο τότε πρόεδρος των ΗΠΑ **Χάρι Τρούμαν**, στο οραδιοφωνικό διάγγελμά του προς το αμερικανικό έθνος, στις 10 το πρωί (ώρα Ουάσιγκτον), της 9 Αυγούστου 1945. Την ίδια στιγμή, η δεύτερη ατομική βόμβα κατέστρεψε το Ναγκασάκι -μία ακόμη «στρατιωτική βάση»- και σκότωνε χιλιάδες αθώους πολίτες.

Σ' εκείνο το διάγγελμά του, ο Τρούμαν είπε ακόμη ότι χτυπήθηκε η Χιροσίμα που τότε είχε πληθυσμό 360.000 κατοίκους, «διότι εμείς ευχόμασταν σ' αυτήν την πρώτη επίθεση ν' αποφύγουμε, ότι βαθμό που ήταν δυνατόν, τη δολοφονία πολιτών», όπως τόνιζε. «Αλλά αυτή η επίθεση είναι μόνο μια προειδοποίηση αυτών που έρχονται. Εάν η Ιαπωνία δεν παραδοθεί, βόμβες θα τέσσονται σε πολεμικές βιομηχανίες και, αποχώς, χιλιάδες ζωές πολιτών θα χαθούν. Ενθαρρύνω τους Ιάπωνες να εγκαταλείψουν βιομηχανικές πόλεις αμέσως και να διασώσουν τους εαυτούς τους από την καταστροφή».

Ημερολόγιο Τρούμαν

Αργότερα, με τη δημοσίευση του ημερολογίου του, ο Τρούμαν επιχείρησε να απαλύνει τις αρνητικές αντιδράσεις για το ολέθριο χτύπημα. Παραδεχόταν μεν ότι αυτός παρήγγειλε την κατασκευή της βόμβας, αλλά υποστήριξε ότι είχε διατάξει να χρησιμοποιηθεί σε «καθαρά στρατιωτικούς στόχους», έτσι ώστε «οι στρατιωτικές βάσεις, οι στρατιώτες και οι ναύτες να είναι ο στόχος και όχι οι γυναίκες και τα παιδιά». Ναι, μπορεί να τον παραπλάνησαν οι στρατιώτες. Πώς, όμως, τα θύματα της Χιροσίμα και οι αφυπνισμένες συνειδήσεις της ανθρωπότητας να του δώσουν συγχωροχάρτι, όταν είχε πλήρη επίγνωση της καταστροφικής δύναμης αυτής της βόμβας; Με την «καταστροφή του Νώε» την παραλληλίζει στο ημερολόγιό του, όπως θα διαβάσετε παρακάτω. Τονίζει, μάλιστα ότι «είναι σίγουρα πολύ καλό για τον κόσμο το ότι ο Χίτλερ ή ο Στάλιν και οι δικοί τους δεν ανακάλυψαν την ατομική βόμβα». Ετσι το όνομα του Τρούμαν θα μείνει ανεξίτηλα γραμμένο στην πιο αποτρόπαια σελίδα της σύγχρονης Ιστορίας.

«Αποκάλυψη»

Πιο συγκεκριμένα, ο τότε πρόεδρος των ΗΠΑ, με ημερομηνία 25 Ιουλίου 1945, δηλαδή, 13 ημέρες πριν από τη ρύψη της βόμβας στη Χιροσίμα, έγραφε στο ημερολόγιό του:

«Έχουμε ανακαλύψει την πιο φρικιαστική βόμβα στην ιστορία του κόσμου. Ισως είναι η πύρινη καταστροφή που προφτεύεται στην Εποχή της Κοιλάδας του Ευφράτη, μετά το Νώε και τη διάσημη κιβωτό του.

Παρ' όλ' αυτά πιστεύουμε ότι έχουμε βρει τον τρόπο να προκαλέσουμε τη διάσπαση του ατόμου. Ένα πείραμα στην έρημο του Νέο Μεξικού μάζι εξέπληξε - για να το θέσω ήταν. Μόνο 13 πάσοντς (περίπου 6 κιλά) του εκρηκτικού, προκάλεσε την πλήρη διάλυση ενός πύργου ατσαλιού ύψους 60 ποδιών, δημιουργήσε ένα κρατήρα βάθους 60 ποδιών (περίπου 20 μέτρα) και πέταξε τους άντρες 10.000 γιάρδες (9.000 τ.μ) μακριά. Η έκρηξη ήταν ορατή σε ακτίνα πάνω από 200 μιλια (320 χιλιόμετρα) και την άκουσαν σε ακτίνα 40 μιλών και πάνω (64 χιλ.).

Το όπλο αυτό είναι να χρησιμοποιηθεί εναντίον της Ιαπωνίας από τώρα μέχρι τις 10 Αυγούστου. Εχω διαμηνύσει στον υπουργό Πολέμου κ. Στίμσον να την χρησιμοποήσει έτσι, ώστε ο στόχος να είναι οι στρατιωτικές βάσεις, οι στρατιώτες και οι ναύτες και όχι οι γυ-

Ο...Χάρος Τρούμαν

ναίκες και τα παιδιά. Ακόμη κι αν οι Γιαπωνέζοι είναι βάρβαροι, θρασείς, αμειλικτοί και φανατισμένοι, εμείς ως πρωτοπό-

ροι του κόσμου για την κοινή ευημερία, δεν μπορούμε να ορίζουμε την τρομερή αυτή βόμβα στη παλιά ή την καινούργια

πρωτεύουσα. Αυτός και εγώ είμαστε σύμφωνοι. Ο στόχος θα είναι καθαρά στρατιωτικός και θα εκδώσουμε μια προειδο-

**Πάνω: Πολλά παιδιά έμειναν ανάπτηρα, άρρωστα, ορφανά. Ήταν τα πιο αθώα θύματα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου
Αριστερά: Οι Γιαπωνέζοι που επέζησαν της ατομικής βόμβας, με ομρέλες και με καλυμμένη τη μύτη και το στόμα για να προστατευθούν από τη δυσοσμία της καμένης σάρκας, γυρνούσαν στην πόλη αναζητώντας τους δικούς τους**

Οι υπηρεσίες της αμερικανικής άμυνας (ABCC) πραγματοποιούσαν μία από τις πιο συστηματικές έρευνες στην ιστορία της Ιαπωνίας, προκειμένου να μελετηθούν τα ιατρικά και βιολογικά αποτελέσματα της ραδιοακτινοβολίας, με τη χρηματοδότηση της Επιτροπής Ατομικής Ενέργειας των ΗΠΑ.

Από τον Οκτώβριο μέχρι το Νοέμβριο του 1945, οι Αμερικανοί κομάντος κατέσχεσαν τα ατομικά παρασκευάσματα που Γιαπωνέζοι επιστήμονες είχαν στα χέρια τους, περισυλλέγοντας ιστούς από τα θύματα της Χιροσίμα. «Αυτές οι μελέτες είναι υψηλής σημασίας για τις Ηνωμένες Πολιτείες», έγραψε ο υπουργός Αμυνας Τζέιμς Φόρσταλ.

Λογοκρισία

Ο Γερμανός δημοσιογράφος **Ρόμπερτ Γιανγκ** είχε αποκαλύψει ότι τα στρατεύματα κατοχής επέβαλαν στην Ιαπωνία μια αντηρότατη λογοκρισία. Είχε απαγορευτεί κάθε αναφορά και υπαντιγμός στην ατομική βόμβα όχι μόνο στα ΜΜΕ, αλλά ακόμη και στις επιστημονικές δημοσιεύσεις. Οποιος παραβίαζε την απαγόρευση και συνέχιζε να κάνει αναλύσεις και έρευνες, περούνσε από στρατοδικείο με την αιτιολογία ότι «προξενούσε ζημιά στις δυνάμεις κατοχής». Ο καθηγητής Τσουζούκι διαμαρτυρήθηκε λέγοντας ότι «τη στιγμή που στη Χιροσίμα πεθαίνουν άνθρωποι από μια νέα αρρώστια, την „αρρώστια της ατομικής βόμβας“, της οποίας το αίνιγμα δεν λύσαμε ακόμη, είναι ασυγχώρητο ν' απαγορεύονται οι εργασίες και οι δημοσιεύσεις που ασχολούνται με θέματα ιατρικού ενδιαφέροντος».

Πολλά εκατομμύρια δολάρια στοίχισαν εκείνες οι μελέτες του «επιστημονικού» πειραμάτος. Και μία ακόμη τραγική διάσταση είναι ότι οι Αμερικανοί δεν έδωσαν ούτε ένα δολάριο για τα θύματα της Χιροσίμα και του Ναγκασάκι! Μόνο για τα πειράματά τους τούς ενδιέφεραν...

ποιητική δήλωση που θα ζητεί από τους Γιαπωνέζους να παραδοθούν και να σώσουν ζωές. Είμαι σίγουρος ότι δεν θα το κάνουν, αλλά θα τους έχουμε δώσει την ευκαιρία. Είναι σίγουρα πολύ καλό για τον κόσμο το ότι ο Χίτλερ ή ο Στάλιν και οι δικοί τους δεν ανακάλυψαν την ατομική βόμβα. Φαίνεται να είναι το χειρότερο πράγμα που έχει ποτέ ανακαλυφθεί, αλλά μπορεί να γίνει και το χρησιμότερο».

«Επιστημονικό» πείραμα

Ενα είναι βέβαιο, πάντως. Ότι οι ατομικές βόμβες που έπεσαν στη Χιροσίμα και το Ναγκασάκι αποτέλεσαν το πιο φρικιαστικό «επιστημονικό» πείραμα, δύπως και ο ίδιος ο Τρούμαν το χαρακτήρισε. «Παίξαμε δύο δισεκατομμύρια δολάρια πάνω στο πιο εντυπωσιακό επιστημονικό παιχνίδι της Ιστορίας και κερδίσαμε», είπε.

Ενώ το αίμα από τις πληγές των θυμάτων της ατομικής βόμβας έτρεχε ακόμη, οι Αμερικανοί μετέτρεπαν τη Χιροσίμα και το Ναγκασάκι σε πόλεις-εργαστήρια.

«Σιγούν οι νόμοι, όταν τους περιβάλλουν τα όπλα»

Στις 31 Ιουλίου 1995 στάλθηκε μια επιστολή, που την υπέγραφαν 50 ιστορικοί αμερικανικών πανεπιστημάτων προς τον Michael Heyman, διευθυντή του Ινστιτούτου Smithsonian της Ουάσιγκτον, με την οποία του υπενθύμιζαν ότι είχε δεσμευθεί, καταθέτοντας ενώπιον μιας υποεπιτροπής του Κογκρέσου (στις 10.3.1995), πως η Εκθεση των ντοκουμένων για το βομβαρδισμό της Χιροσίμα, που θα εγκανίαζε το Smithsonian (Enola Gay exhibit), θα περιλάμβανε στα κείμενά της και τα «αντικειμενικά δεδομένα» του ιστορικού αυτού γεγονότος. «Δυστυχώς», επισημαίνουν οι ιστορικοί, «την Εκθεση του Enola Gay συνοδεύει ένα κείμενο που ξεπερνά κατά πολύ τα αντικειμενικά δεδομένα».

Στην επιστολή τους απέτιπημανούν, πρότον, οι ιστορικοί πως ο «επίσημος» ισχυρισμός ότι «οι ατομικοί βομβαρδισμοί της Χιροσίμα και του Ναγκασάκι κατέστρεψαν ένα μεγάλο μέρος των δύο αυτών πόλεων και προκάλεσαν το θάνατο δεκάδων χιλιάδων ανθρώπων» υποβαθμίζει σημαντικά το μέγεθος του εγχειρήματος και αποκρύπτει τον πραγματικό αριθμό των θυμάτων (στην πλειονότητά τους: γυναικόπαιδα και ηλικιωμένοι) που ήταν τουλάχιστον 200.000.

Στην επιστολή ανασκευάζεται, δεύτερον, τεκμηριωμένα η «επίσημη» δικαιολογία ότι «η χρήση της βόμβας είχε ως άμεση συνέπεια τη συνθηκολόγηση και ματαίωσε την προγραμματισμένη εισβολή στις Ιαπωνικές νήσους».

Αποδεικνύεται, τρίτον, ότι είναι ψευδής ο επίσημος ισχυρισμός πως «τρεις ημέρες πριν από το βομβαρδισμό της δημοσίευση της Αυγούστου 1945, είχε ειδοποιηθεί ο άμαχος πληθυσμός της Χιροσίμα με διηνή φρένη βολάν από αεροπλάνα».

Τέλος, σε ένα 16λεπτο βίντεο, που προβάλλεται στην Εκθεση, εμφανίζεται ο πιλότος του Enola Gay, του αεροπλάνου που έριξε τη βόμβα, να ισχυρίζεται ότι «η Χιροσίμα ήταν ένας κατ' εξοχήν στρατιωτικός στόχος». Ο ισχυρισμός αυτός είναι ατεκμηρίωτος. Ο λόγος που επελέγη τελικά ως στόχος η πόλη αυτή ήταν ότι είχε υποστεί σχετικά μικρές απώλειες από συμβατικούς βομβαρδισμούς κατά τη διάρκεια του πολέμου και ήταν συνεπώς ένας ιδεώδης τόπος όπου θα δοκιμαζόταν για πρώτη φορά το μέγεθος των ζημιών που μπορεί να προκαλέσει η ατομική βόμβα. Ψευδής ήταν επίσης η διαβεβαίωση που δόθηκε στον πρόεδρο Τρούμαν από τους υπεύθυνους για το βομβαρδισμό ότι στο κέντρο της Χιροσίμα, όπου έπεσε η βόμβα, υπήρχαν «ζωτικής σημασίας βιομηχανικές εγκαταστάσεις». Τα πολεμικά εργοστάσια βρίσκονταν, αντίθετα, στα περίχωρα της πόλης.

Του ΦΑΙΔΩΝΑ ΜΑΛΙΓΚΟΥΔΗ
M.A. Dr. phil. Dr. habil.
καθηγητή ΑΠΘ

ακών ενοτήτων, που επιδιώκουν η καθημετά τους φυλετικούς ή εθνικούς στόχους» [πβ. B. Malinowski, An Anthropological Analysis of War, Ev: L. Bramson-G. Goethals, War (N. Υόρκη 1968), σ. 28] τότε θα αντιληφθούμε ότι «πόλεμος» για τους εργαποστόλους του υπεραστατικού «ανθρωποτισμού» είναι ένα παιχνίδι απάνθρωπο, με έναν μόνο παίκτη.

Κατά τα τελευταία πενήντα χρόνια ακολουθεί η σημερινή υπεραστατική κοσμοχράτεια μιαν ιδιότυπη πρακτική, εμμένοντας να επαναπροσδιορίσει τους κανόνες του αρχαιότερου «παταχνιδιού» της Ανθρωπότητας, του Πολέμου. Αν δεχθούμε ότι ο πόλεμος, ως ανθρωπολογικό φαινόμενο, ήταν ανέκαθεν «ένοπλος ανταγωνισμός δυο πολιτείας στον πολέμο» καθημετά τους φυλετικούς ή εθνικούς στόχους, την ατομική βόμβα στη Χιροσίμα ή τη βόμβα Ναπάλμ στην Ινδοκίνα.

Νωπές είναι, εξάλλου, ακόμα οι εντυπώσεις μας από το μακελειό των βομβαρδισμών της Γιουγκοσλαβίας με τις βόμβες γραφίτη. Ενα «μέσον» που δεν εξουδετερώνει απλώς καμιά δεκαοιδιά «μαλακούς στόχους» αλλά, όπως αποδείχθηκε στην πράξη, είναι σε θέση να στραγγαλίσει μια ολόκληρη «εχθρική» πόλη δύο εκατομμυρίων (χωρίς να εξαιρεθούν τα νεογνά στις θερμοκοιτίδες, αλλά και οι εποικοδόμαντοι ασθενείς των νοσοκομείων), καταστρέφοντας το δύκτινο ηλεκτροδότησης και στερώντας την και από αυτό το νεράκι του Θεού.

Τεχνολογικός νεωτερισμός που, όπως φαίνεται, δεν παραβιάζει τις διατάξεις του Διεθνούς ανθρωποτισμού Δικαίου (τις Συνθήκες δηλαδή της Γενεύης του 1949 και το συναρφές επιτρόπου Πρωτόκολλο του 1977, που απαγορεύουν το βομβαρδισμό νοσοκομείων, εγκαταστάσεων ηλεκτροδότησης και υδροδότησης για τον άμαχο πληθυσμό), διότι μέχι σήμερα κανείς εκπρόσωπος του ΟΗΕ αλλά ούτε και οι κεφαλές των χριστιανικών δογμάτων δεν ύψωσαν ευκρινή φωνή καταγγελίας...

«Σιγούν οι νόμοι, όταν τους περιβάλλουν τα όπλα». Η απόφαση αυτή του Κικέρωνα φαίνεται ότι είναι εκείνη που ισχύει σήμερα για την Αμερική. Μια χώρα «καλότυχη», όπως την αποκαλεί σ' ένα ποιήμα του ο Γκέτε, που διαγράφει την ιστορική της πορεία απερίσπαστη από την πολιτιστική αλλά και ανθρωποτιστική παραδόση της γηραιάς μας ηπείρου.

αφιέρωμα

«Δύο στους τρεις Αμερικανούς πολίτες πιστεύουν ακόμη και σήμερα ότι ήταν σωστή η ρίψη των βομβών»

Tα πυρηνικά όπλα είναι ένα απόλυτο κακό που μπορεί να οδηγήσει στην εκμηδένιση της ανθρώπινης φυλής». Αυτό τονίζει ο δήμαρχος της Χιροσίμα, Ταντατόσι Ακίμπα, στη συνέντευξη που παραχώρησε στην «Ε».

Εκφράζει τη θλύψη του που ακόμη και σήμερα οι δύο στους τρεις Αμερικανούς θεωρούν «σωστό» το ότι 55 χρόνια πριν η χώρα τους έριξε τις δύο ατομικές βόμβες στη Χιροσίμα και το Ναγκασάκι και ανησυχεί διότι η συνεχής ανάπτυξη των πυρηνικών όπλων αποδεικνύει ότι «η αιτία της χρήσης τους δεν έχει εξαλειφθεί ακόμη». Εστω κι αν μέχρι στιγμής γίνονται μόνο πυρηνικές δοκιμές και δεν ξαναχρησιμοποιήθηκαν σε βάρος των ανθρώπων.

«Σήμερα υπάρχει τόσο μεγάλη ποσότητα πυρηνικών όπλων που μπορεί να σκοτώσει την ανθρώπινη φυλή, πολλές φορές», κρούει τον κώδωνα κινδύνου ο Ταντατόσι Ακίμπα και αναφέρεται στις «συνέπειες της ατομικής βόμβας» που ακόμη κάνουν τους επιζώντες του πυρηνικού ολέθρου να υποφέρουν.

— Πενήντα πέντε χρόνια μετά την έκρηξη της ατομικής βόμβας στη Χιροσίμα, είναι ακόμη ζωντανός ο εφιάλτης στην πόλη σας, κύριε δήμαρχε;

«Με τη βοήθεια της μεγάλης εσωτερικής και ξένης υποστήριξης και των συνεχών προσπαθειών των πολιτών και της επισημητικής διοίκησης, η Χιροσίμα του σήμερα, έχει πετύχει την αναζωγόνηση της. Εχει αφθονία νερού και βιομηχανική ζωή και έχει αναπτυχθεί σε μητρόπολη με πληθυσμό που υπερβαίνει τους 1.100.000 κατοίκους. Με μια πρώτη ματιά, κάποιος δεν παρατηρεί ίχνη από την έκρηξη της ατομικής βόμβας, στην περιοχή του κέντρου της πόλης. Λίγο πολύ, τα κτίρια και η δενδροφύτευση έχουν αποκατασταθεί και το A Bomb Dome (είναι το κεντρικό μνημείο της βομβαρδισμένης Χιροσίμα) αναγνωρίστηκε ως Παγκόσμια Πολιτιστική Κληρονομιά.

»Ως μια ιστορική μαρτυρία της σκληρούς πραγματικότητας των ατομικών όπλων και σαν ένα σύμβολο της επιθυμίας να συνεχιστεί η προσπάθεια για την παγκόσμια ειρήνη και την ξελάτευψη των πυρηνικών όπλων, η Χιροσίμα κάνει δυναμικές προσπάθειες για την προβολή αυτών των θεμάτων. Επιπλέον υπάρχουν ακόμη και σήμερα, πολλοί επιζώντες της ατομικής βόμβας που υποφέρουν από ποικιλες μορφές της ζωδιενέργειας.

— Οι τελευταίες ιστορικές εκτιμήσεις ποιες είναι; Η αλυσίδα από τις επιπτώσεις της οδιενέργειας στην υγεία των ανθρώπων συνεχίζεται στη Χιροσίμα;

«Η έκλυση της οδιενέργειας από την ατομική βόμβα δεν προκάλεσε μόνο αρρώστιες, αμέσως μετά το βομβαρδισμό. Ποικιλά συμπτώματα παρουσιάστηκαν και πολύ μετά. Τα τελευταία τα αποκαλούμε «συνέπειες της ατομικής βόμβας». Μερικά παραδείγματα είναι η λευχαιμία, και διάφορες άλλες μορφές καρκίνου. Ακόμη και σήμερα συνεχίζονται οι θέτουν σε κίνδυνο την υγεία των επιζώντων της ατομικής βόμβας. Αναφορικά με αυτές τις συνέπειες, συνεχίζονται οι μελέτες από το Ιδρυμα Ερευνών Επιπτώσεων Ραδιενέργειας της Χιροσίμα.

»Από την άλλη αξίζει να σημειωθεί ότι τα υπολείμματα της οδιενέργειας στην περιοχή, σήμερα, είναι πολύ χαμηλότερα από τα φυσικά δριγιά. Εποι, σε κάθε περίπτωση, δεν υπάρχει ανησυχία για νέες συνέπειες στην υγεία».

— Ο πιλότος του «Ενόλα Γκέι», Ποτ Τίμπερτς, πέθανε τον περασμένο Μάρτιο χωρίς ποτέ να ξητήσει συγγνώμη από το λαό της Χιροσίμα. «Έκανα το καθήκον μου, κοιμόμουν ήσυχος», είχε δηλώσει. Ποιο είναι το σχόλιό σας;

«Η πραγματικότητα, πίσω από τον Τίμπερτς, είναι ότι δύο στους τρεις Αμερικανούς πολίτες πιστεύουν ότι ήταν σωστό που έπεσε η ατομική βόμβα. Παρ' όλ' αυτά τα

Η ανθρώπινη φυλή πρέπει επιτέλους να καταλάβει

προσωπικά τους συναισθήματα είναι κατανοητά μετά την παραδοχή ότι θα έκαναν λάθος να αρνηθούν την πορεία την οποία ακολουθούν έως τώρα. Αυτοί πραγματικά δεν καταλαβαίνουν τι κρύβεται πίσω από τη ρύψη της ατομικής βόμβας, πόση σημασία έχουν οι συνέπειες της στους ανθρώπους.

Η χρήση των ατομικών όπλων, η οποία προκάλεσε μεγάλης κλίμακας και χωρίς διάκριση δολοφονίες και τραυματισμούς πολιτών και συνεχίζει να δίνει πάνω μεχρι τις μέρες μας, είναι εναντίον των νόμων της ανθρωπότητας και αποτελεί ξεκάθαρη παραβίαση των διεθνών νόμων. Είναι επείγον η ανθρωπινή φυλή να καταλάβει ότι εναπόκειται στη δική της σωφροσύνη να συνειδηποποιήσει το απόλυτο κακό που μπορούν να προκαλέσουν τα πυρηνικά όπλα - ακόμη και την εκμηδένιση του ανθρώπινου γένους».

— Ποια είναι η μεγάλη πρόκληση για τις επόμενες γενεές;

«Η πρόοδος της επιστήμης και της τεχνολογίας στον 20ό αιώνα έφερε την ευημερία στο ανθρώπινο γένος, αλλά από την άλλη δημιουργήσεις και πυρηνικά όπλα, τα οποία είναι φρικιαστικά όπλα μαζικών καταστροφών. Εμείς οι άνθρωποι αυτό που έχουμε να κάνουμε είναι να εγκαταλεί-

ψουμε αυτήν την κούρσα.

»Σήμερα στον κόσμο πολλά προβλήματα απειλούν την ειρήνη: η φτώχεια, η πείνα, η καταδυνάστευση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όπως και τα περιβαλλοντικά προβλήματα. Η δημιουργία μιας πραγματικής εποχής ειρήνης είναι το πιο σημαντικό καθήκον μας προς τους νέους. Η επόμενη γενεά θα είναι αυτή που θ' αναλάβει την ευθύνη της οριστικής απάλειψης της αρνητικής κληρονομιάς που της κληροδότησε ο 20ός αιώνας».

— Η ανθρωπότητα πήρε μαθήματα Ιστορίας από τα τραγικά θύματα της Χιροσίμα και του Ναγκασάκι. Και το ωράτω αυτό γιατί αρκετές χώρες και σήμερα, οι ΗΠΑ, η Γαλλία, η Ινδία και άλλες, συνεχίζουν τις πυρηνικές δοκιμές.

«Με δεδομένη την αποφασιστικότητα μας ποτέ η Ιαπωνία να μην εμπλακεί ξανά σε πόλεμο, μετά την τραγι-

κή εμπειρία του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, το ιαπωνικό Σύνταγμα επέβαλε αυτήν την εκπεφρασμένη άποψη. Η Ιαπωνία αρονέται τον πόλεμο και ποτέ δεν θα χρησιμοποιήσει τη δύναμη για να κάνει πόλεμο. Υπάρχουν κι άλλες χώρες που επίσης έχουν εγκαθιδρύσει νόμους και Συντάγματα που περιλαμβάνουν αντί-πυρηνικά άρθρα. Επίσης υπάρχουν συνθήκες για ζώνες ελεύθερες από πυρηνικά όπλα, σε τέσσερις περιοχές του κόσμου.

»Με αυτήν την έννοια, σήμερα, μπορούμε να πούμε ότι κάποιο μάθημα πήρε η ανθρωπότητα, τουλάχιστον μέχρι στιγμής, αφού δεν χρησιμοποιήθηκαν πυρηνικά όπλα για τότη φορά, μετά τη Χιροσίμα και το Ναγκασάκι. Πάντως, πιστεύω ότι ο κόσμος πήρε ένα μάθημα, όχι λόγω της τραγωδίας της Χιροσίμας και του Ναγκασάκι, αλλά γιατί οι επιζώντες της ατομικής βόμβας συνεχίζουν να φωνάζουν ότι τα πυρηνικά όπλα σηματοδοτούν το απόλυτο κακό και την εκμηδένιση της ανθρωπινής φυλής. Αγωνίζονται ποτέ πια να μην επαναληφθεί αυτό το απόλυτο κακό. Πιστεύω, επίσης, ότι η ατομική βόμβα έγινε μάθημα λόγω της αποφασιστικότητας των ανθρώπων ανά τον πλανήτη να αναλάβουν προσωπική δέσμευση απέναντι στους επιζώντες της Χιροσίμα και του Ναγκασάκι και να ενώσουν την ψυχή τους με την ψυχή εκείνων.

»Από την άλλη, όμως, είναι επίσης γεγονός ότι η ανάπτυξη των πυρηνικών όπλων έχει προχωρήσει σε ένα αξιοπρόσεκτο επίπεδο. Σήμερα, υπάρχει μια μεγάλη ποσότητα πυρηνικών όπλων η οποία μπορεί να σκοτώσει την ανθρωπότητα φυλή, πολλές φορές. Επομένως, ο κίνδυνος της χρήσης πυρηνικών έχει αυξηθεί δραματικά. Κατά τη διάρκεια των επαναλαμβανόμενων πυρηνικών δοκιμών είδαμε την εμφάνιση νέων θυμάτων των βομβών από τις ζημιές που προκαλεί η έκλυση της οδιενέργειας.

Αυτά τα γεγονότα μαρτυρούν ότι η αιτία της χρήσης των πυρηνικών όπλων δεν έχει απαλειφθεί, επειδή ο κόσμος δεν έχει συνειδητοποιήσει ακόμη το μέγεθος της καταστροφής στη Χιροσίμα και το Ναγκασάκι. Ο κόσμος δεν κατάλαβε την απάνθρωπη φύση των πυρηνικών όπλων. Εγώ δυνατά πιστεύω ότι είναι αναγκαίο να δημοσιοποιηθεί ευρέως στον κόσμο η έκληση της Χιροσίμα και όλα τα στοιχεία που αφορούν την ατομική βόμβα και τις συνέπειές της».

Ταντατόσι Ακίμπα

«Οι συνέπειες της ραδιενέργειας» δεν έχουν απαλειφθεί ακόμη. Σε ποια γενιά θα σβήσουν οι κίνδυνοι; Κανείς δεν ξέρει, έστω κι αν σήμερα στη Χιροσίμα τα επίπεδα της ραδιενέργειας είναι χαμπλότερα του κανονικού

— Η Ιαπωνία έζησε έναν ακόμη εφιάλτη από το ατύχημα στον πυρηνικό αντιδραστήρα της Τοκαϊμούρα, τον περασμένο Σεπτέμβριο. Ποια είναι η έκκληση σας στην κυβέρνηση της χώρας σας;

«Η επανάληψη των ατυχημάτων στις εγκαταστάσεις των πυρηνικών σταθμών έχουν αυξήσει την ανησυχία και τη δυσπιστία στους πολίτες σε σχέση με την ειρηνική χρήση της πυρηνικής ενέργειας. Για να εξαλειφθεί γρήγορα αυτή η ανησυχία και δυσπιστία, πιστεύω ότι είναι απαραίτητο να επιτορέψουμε στο βασικό νόμο της ατομικής ενέργειας που συμβάλλει σε βασικά ζητήματα, όπως είναι η αυξηση του βαθμού ασφάλειας και της διαφάνειας που αποτελούν ζητήματα της δημοκρατίας.

Πιστεύω ότι αυτό αποτελεί όχι μόνο το κρίσιμο σημείο της διαχείρισης της αρχής της ασφάλειας, αλλά πρέπει άμεσα να εξετάσουμε και το πώς θα εξασφαλίσουμε ότι ένα ατύχημα δεν θα είναι αναπόφευκτο».

— Γιατί ο κόσμος δεν πρέπει ποτέ να ξεχάσει τη Χιροσίμα και Ακίμπα;

«Ο Πάπας Ιωάννης ο 2ος ο οποίος επισκέφθηκε τη Χιροσίμα το 1981 είπε: «Οι ιστορικές μνήμες βοηθούν τον καθένα από μας να ανοίξει δρόμους για το μέλλον. Η ανάμνηση της Χιροσίμα είναι η αποστροφή στον πυρηνικό πόλεμο».

Τα πυρηνικά όπλα είναι ένα απόλυτο κακό που μπορεί να οδηγήσει στην εκμηδένιση της ανθρώπινης φυλής, το επανάλαμβάνω για μια φορά ακόμη αυτό. Το πιο σημαντικό καθήκον που έχουμε ως άνθρωποι για το μέλλον αυτής της Γης είναι να εξάλειψη των πυρηνικών όπλων.

Με βάση την εμπειρία της Χιροσίμα και του Ναγκασάκι, τις μοναδικές πόλεις όπου χρησιμοποιήθηκαν πυρηνικά όπλα σε ανθρώπους, πρέπει να αναλάβουμε το καθήκον για την κατάργηση των πυρηνικών όπλων με δυνατή αποφασιστικότητα».

Μήνυμα του δημάρχου του Ναγκασάκι Ιτσο Ιτο

«ΩΣ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ των πολιτών του Ναγκασάκι, είναι τυπή για μένα η ευκαιρία να απευθύνω ένα μήνυμα ειρήνης με αφορμή την ειδική έκδοση για τη Χιροσίμα και το Ναγκασάκι της «Ελευθεροτυπίας», μιας από τις δύο μεγαλύτερες εφημερίδες της Ελλάδας.

Η έκρηξη της ατομικής βόμβας στις 9 Αυγούστου 1945 μετέτοεψε την πόλη του Ναγκασάκι σ' ένα πεδίο μάχης γεμάτο μπάζα. Σκοτώθηκαν ή τραυματίστηκαν πάνω από 150.000 άνθρωποι. Με βάση αυτήν την τρομακτική προσωπική εμπειρία, κάνουμε μ' επιμονή την έκκληση στον κόσμο για την κατάργηση των πυρηνικών όπλων και την εδραιώση της παγκόσμιας ειρήνης.

Προς το παρόν, πάντως, η παγκόσμια κατάσταση αναφορικά με τα πυρηνικά όπλα

έχει μια βαριά σκιά. Τον περασμένο

Οκτώβριο, η Γερουσία των ΗΠΑ αποφάσισε

να μην επικυρώσει τη Συμφωνία

Απαγόρευσης Πυρηνικών Δοκιμών

(Comprehensive Test Ban Treaty). Αυτή η απόφαση απειλεί να

καθυστερήσει την αποτελεσματικότητα της

CTBT, η οποία είναι ένα

ξωτικό βήμα για την

απαγόρευση των πυρηνικών όπλων και

έχει προκαλέσει μεγάλο

προβληματισμό στους

πολίτες του Ναγκασάκι.

Πέραν τούτου, ΗΠΑ και

Ρωσία έχουν διεξαγάγει

διαδοχικές πυρηνικές

δοκιμές από την αρχή του χρόνου.

Μπροστά σ' αυτήν την κατάσταση, εμείς οι

πολίτες της βομβαδισμένης με ατομική

βόμβα πόλης του Ναγκασάκι,

παρακινούμενοι και από αυτά τα τελευταία

ντοκουμέντα, νιοθετήσαμε με ομοφωνία την

απάτηση για μια “σαφή δέσμευση” σε

σχέση με τα πυρηνικά όπλα, ώστε να

πετύχουμε την τελική εξάλειψη των

πυρηνικού οπλοστασίου, στη διάστημα που

έγινε στην έδρα των Ηνωμένων Εθνών, στη

Νέα Υόρκη, 24 Απριλίου έως 20 Μαΐου

2000.

Αυτός ο χρόνος σηματοδοτεί την επέτειο

των 55 χρόνων από τη θιγή της ατομικής

βόμβας και το κλείσιμο του 20ού αιώνα.

Φιλοξενώντας το επόμενο Νοέμβριο τη

συνέλευση με τίτλο “Παγκόσμιο Πολίτες

του Ναγκασάκι” για την εξάλειψη των

πυρηνικών όπλων και αναλαμβάνοντας και

άλλες πρωτοβουλίες, θα αγωνιστούμε όσο

ποτέ για την απαγόρευση των πυρηνικών

όπλων. Ο στόχος μας είναι να πετύχουμε

έναν 21ο αιώνα ελεύθερο από πυρηνικά

όπλα και μια διαρκή παγκόσμια ειρήνη.

Ελπίζω ένας μεγάλος αριθμός ανθρώπων να

δώσουν “παρόν” σε δραστηριότητες των μη

κυβερνητικών οργανώσεων και να

παρακολουθήσουν τη συνέλευσή μας.

Καταλήγοντας, θα ήθελα να εκφράσω τη

βούτια ευγνωμοσύνη μου στην

“Ελευθεροτυπία” γι' αυτήν την ειδική

έκδοση.

Ιτσο Ιτο

αφιέρωμα •

Από τη Χιροσίμα στο νέο Δόγμα των Επεμβάσεων

Hολοκληρωτική καταστροφή της Χιροσίμα στις 6 Αυγούστου 1945 και τρεις μέρες αργότερα του Ναγκασάκι, και ο θάνατος εκαποντάδων χιλιάδων ανθρώπων που κυριολεκτικά «εξαερώθηκαν», εγκανίασε την εποχή του πυρηνικού τρόμου που δεν αφορά μόνο την ακαριαία αλυσιδωτή αντίδραση των πυρηνικών βομβών, αλλά και την ελεγχόμενη των πυρηνολεκτρικών σταθμών παραγωγής ενέργειας, όπως έδειξε το Τσερνομπίτιλ αλλά και εκαποντάδες άλλα μικρότερα ατυχήματα.

Η Χιροσίμα, όμως, δεν σηματοδότησε μόνο την έναρξη χρήσης του φονικότερουν όπλου μαζικής καταστροφής, αλλά και οδήγησε στη φρενίτιδα των εκαπέραθεν πυρηνικών εξοπλισμών που ακολούθησε, κατά τη διάρκεια του ψυχρού πολέμου και της «ισοδροπίας του τρόμου».

Ο αδυσώπητος ανταγωνισμός είχε αποτέλεσμα την εφιαλτική ανάπτυξη των πυρηνικών οπλοστασίων, με τη συσσώρευση χιλιάδων τακτικών και στρατηγικών πυραύλων μέσου και μακρού βεληνεκούς και των αντίστοιχων κεφαλών και βομβών, την κατασκευή νέων τύπων πυραύλων Πέρσινγκ, Κρουζ και άλλων συνδυασμών που δοκιμάστηκαν στο Ιράν και πρόσφατα στη Γιουγκοσλαβία, όπως και τον προγραμματισμό ενός ακόμα πιο πολύπλοκου και φονικού πλέγματος που κατ' ευφημισμόν αποκλήθηκε «Πόλεμος των Αστρων».

Στην ακμή του «ψυχρού πολέμου» συνειδητοποιήθηκε και από τις δύο υπερδυνάμεις τότε αλλά και από τη διεθνή κοινότητα ότι ακόμη και ένα μικρό μέρος των πυρηνικών οπλοστασίων θα έφτανε για να καταστραφεί ο πλανήτης πολλές φορές. Και ότι στο χελός της πυρηνικής αβύσσου, η αποκλιμάκωση και η σταδιακή μείωσή τους θα ήταν η μοναδική επιδίωξη για την αποτροπή της ολοκληρωτικής καταστροφής.

Χαρακτηριστικό της φρενίτιδας του ανταγωνισμού είναι, μεταξύ άλλων, ότι όπως αποκαλύπτεται τώρα («Ελευθεροτυπία»), η αμερικανική κυβέρνηση προετοίμαζε τη μεταφορά με πύραυλο και την εγκατάσταση στη Σελήνη πυρηνικής βόμβας όπως και την πυροδότησή της, στη θεατή από τη Γη πλευρά της.

Από τον απομονωτισμό στα δόγματα επικυριαρχίας

Αμεσητή ηταν τότε, να τρομοκρατηθεί η Σοβιετική Ενωση και οι άλλες σοσιαλιστικές χώρες με την πυρηνική έκρηξη στη Σελήνη και το μανιτάρι της έχρηξης που θα ήταν ορατό στη Γη.

Το ίδιο είχε επιχειρήσει προηγούμενα η Αμερική κατά τη συνάντηση των Τεσσάρων της συμμαχίας, όταν ο Τρούμαν αιφνιδιαστικά ανακοίνωσε στον Στάλιν ότι η χώρα του κατείχε την πυρηνική βόμβα που αμέσως μετά χρησιμοποίησε για την ολοκληρωτική καταστροφή της Χιροσίμα και του Ναγκασάκι. Τότε η «υπανικτική» πληροφόρηση του Τρούμαν συνάντησε την παγερή αδιαφορία του Γεωργιανού τριγέτη της ΕΣΣΔ, γιατί, όπως αποδείχθηκε στην πορεία, τα πυρηνικά όπλα δεν αποτελούσαν -και δεν αποτελούν- αμερικανικό προνόμιο.

Ο απώτερος όμως στόχος της μεταφοράς, αργότερα, πυρηνικής βόμβας στη Σελήνη, που ματαιώθηκε κάτω από την απειλή ανταποδοτικών πληγμάτων, φαίνεται να συνέδεθηκε από τότε με το αμερικανικό πρόγραμμα του «πολέμου των άστρων» που ενεργοποιείται και πάλι στις μέρες μας, έστω και αν δεν υπάρχει αντίταλο στρατόπεδο, αλλά ως φόβητρο του παγκοσμιοποιημένου νέου επιθετι-

κού δόγματος. Και περιλαμβάνει το πρόγραμμα αυτό, που κατ' ευφημισμόν μεταβαπτίζεται σε «αντιπυραύλική ομπρέλα προστασίας», συνδυασμό πυραύλων από τον εξωγήινο χώρο, πυρηνικά όπλα, ακτίνες λείζερ και ό,τι άλλο οι βιομηχανίες δόπλων μαζικής εξόντωσης προετοιμάζουν.

Είναι χαρακτηριστικό επίσης ότι το πρόγραμμα του «Πολέμου των Αστρων» ενεργοποιείται την ίδια στιγμή που η ρωσική Δούμα επικύρωσε πρόσφατα την εφαρμογή της συμφωνίας «ΣΤΑΡΤ ΙΙ», που προβλέπει τη μείωση κατά μερικές εκαποντάδες των ωστικών και των αμερικανικών στρατηγικών πυρηνικών πυραύλων. Η αντίφαση είναι προφανέστατη, όπως και η αμερικανική προκλητισμός, που μπορεί να οδηγήσει σε νέες αλυσιδωτές αναμετρήσεις, τον τομέα των πυρηνικών εξοπλισμών. Ήδη η

Κίνα προειδοποιεί ότι θα αναστείλει τους περιορισμούς του πυρηνικού της προγράμματος, μπροστά στις νέες προκλήσεις του «πολέμου των άστρων».

Από το διπολισμό στη «Νέα Τάξη» της παγκοσμιοποίησης

Με το τέλος του διπολισμού η ανθρωπότητα προοδευτικά βρίσκεται εγκλωβισμένη σε έναν αιματηρό κύκλο περιφερειακών πολέμων, συγκρούσεων και υποκίνησης συγκρούσεων, όπως και επεμβάσεων και ανατροπών στο εσωτερικό χωρών, αποσταθεροποιήσεων, ακόμα και σχεδίων φυσικής εξόντωσης ηγετών. Τα φαινόμενα αυτά κορυφώνονται με το νέο δόγμα του NATO που

Του ΓΙΩΡΓΟΥ
Κ. ΤΣΑΠΟΓΑ*

Κόλπος του Τόκιο,
1η Σεπτεμβρίου 1945:
Η στρατιωτική και
διπλωματική αντιπροσωπεία
της Ιαπωνίας με επικεφαλής
τον υπουργό Εξωτερικών, Μαμόρου
Σιγκεμίτσου (με το μπαστούνι), και τον αρχηγό^ο
του αυτοκρατορικού γενικού επιτελείου, στρατηγό Γιοσοτζίρο Ουμέζου,
φτάνοντας στο αμερικανικό πολεμικό πλοίο Μιζούρι για την επίσημη τελετή
της συνθηκολόγησης, που σήμανε το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου

Η διεθνής επικυριαρχία

Ελεγείο

Ο δρόμος που περιπατείς
δεν είναι πάρεξ μνήμα,
κι είναι μια πόλη ο νεκρός, διαβάτη:
η Χιροσίμα.

Μην ακουμπάς το δάχτυλο
πάνω σ' αυτήν τη σκόνη,
είναι μια σκόνη ο θάνατος που
σε περικυκλώνει.

Σαν ίσκιος τώρα γλίστρησε και
σφάλισε το στόμα,
ο θάνατος είναι η σιωπή που
χύνεται στο χώμα.

Κόψε και την ανάσα σου
ώσπου να προσπεράσει
ο αγέρας ο θανατερός
που τρέμει μες στα δάσον.

Μη στέκεσαι
και μην ακούς,
τενόρος είναι ο θάνατος
και παίζει μαντολίνο.

Τι τον κοιτάς το θάνατο
το κίτρινο ποτάμι,
σκέπασε τα δυο μάτια σου
με τη δεξιά παλάμη.

Σκέπασε την καρδούλα σου
και ζύγωσε, διαβάτη,
ν' ακούσεις για την πόλη μου
τη Χιροσίμα κάτι.

Η Χιροσίμα μου η νεκρή,
το τσακισμένο βάζο,
να δεις εγώ πώς της μιλώ
και πώς της κουβεντιάζω...

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΑΜΑΡΑΚΗΣ

Σημ.: Το έγραψε στις 9
Αυγούστου 1945, μόλις
τρεις ημέρες από τον
αφανισμό της Χιροσίμα.

Δυο μάτια που είδαν πολλά...

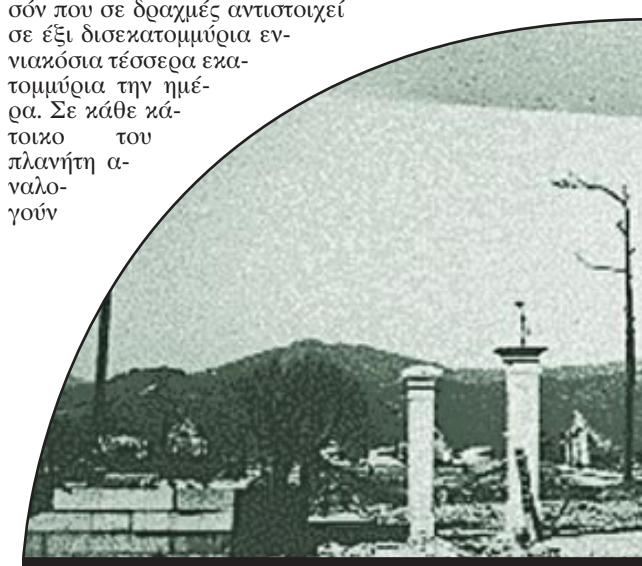
Δυο μάτια που είδαν πολλά...

«Τι όμορφη που είναι η Γη μας!.. Τι όμορφος που είναι ο κόσμος μας!.., αναφώνησε ο Νίλος Αρμοστόνυχος στις 20 Ιουλίου 1969, ήταν ο πρώτος αστροναύτης, Αμερικανός, που προσεδαφίστηκε στη Σελήνη. Αυτά όμως τα είπε από ψηλά. Αν πετούσε μερικά χρόνια πρωτύτερα, στις 6 Αυγούστου 1945, και αν κατέβαινε χαμηλά πάνω από τη Χιροσίμα, θα έβλεπε ένα τεράστιο σύννεφο σαν μανιτάρι. Ισως το περνούσε για πυκνή νέφωση ή για πυροτεχνήματα των Γιαπωνέζων. Άλλα ήταν κάτι άλλο: ο θάνατος.

Έκείνο το πρωινό, ώρα 08.15, στη χώρα του Ανατέλλοντος Ήλιου, ο ήλιος απέκρυψε το πρόσωπό του από οδύνη και σπαραγμό. Δεν ήταν μια πόλη που από τη μια στιγμή στην άλλη νεκρώθηκε, ήταν ο δήθεν πολιτισμός μας που νεκρώθηκε, ο δήθεν χριστιανικός, ήταν η ψυχή μας. Ή ανθρωπότητα άλλη έγινε νεκρές ψυχές.

Τώρα, πολύ αργότερα, έχουν τύψεις οι πρωταγωνιστές της τραγωδίας, εκείνοι που είχαν την έμπνευση και το σχεδιασμό της «επιχείρησης», ο κυβερνήτης του αεροσκάφους, εμείς σήμερα που γράφουμε σε ένθετα για τις 6 Αυγούστου 1945. Ενα τείχος τύψεων και δακρύων για τη Χιροσίμα, αυτά όμως δεν ταιριάζουν στη Χιροσίμα, μόνο να παραδειγματιστούμε για να μην επαναληφθεί αυτό το στύγια. Άλλα, δυστυχώς, ο κόσμος μας έχει παραφρονήσει: επτά δισεκατομμύρια δολάρια ξοδεύονται κάθε χρόνο για εξοπλισμούς, για το θάνατο, ποσόν που σε δραχμές αντιστοιχεί σε έξι δισεκατομμύρια ενιακόσια τέσσερα εκατομμύρια την ημέρα. Σε κάθε κάτοικο του πλανήτη αναλογούν

μόνο οι κολόνες διασώθηκαν από αυτό το ιστορικό μνημείο της Χιροσίμα

Μόνο οι κολόνες διασώθηκαν από αυτό το ιστορικό μνημείο της Χιροσίμα

πεντακόσια κιλά εκρηκτικές ύλες έτοιμες προς χρήσιν και μόλις οχτώ κιλά τρόφιμα.

Γιατί έπεισε η βόμβα στη Χιροσίμα και σε λίγο στο Ναγκασάκι; Γιατί προϋπήρχε η κατάρα του πολέμου. Και έχουμε και σήμερα πολέμους με εκατοντάδες εκατομμύρια αθώα θύματα. Δεν έχει όμως νόημα να μετράμε θύματα, έστω και ένα μόνο παδί να πεθαίνει σε πόλεμο και εμφύλιο σπαραγμό, έστω και ένας μόνο άνθρωπος, αυτό σημαίνει ότι ο μαίμου πολιτισμός μας έχει πτωχεύσει πνευματικά και ψυχικά, και οι επιστήμες μας, η τεχνολογία μας, η λογοτεχνία μας, η καλλιτεχνική δημιουργία, η δημοσιογραφία μας. Είμαστε μια ανθρωπότητα με θύτες και θύματα.

Με την απελευθέρωση της απομικής ενέργειας υποδουλωθήκαμε στον εφιάλτη της πυρηνικής έκρηξης, οπότε η Γη θα μεταλλαχθεί αστραπαία σε γη και σποδό, θα καταβυθιστεί εν σκότει και σκιά θανάτου.

Σε πορείες σκολιές έχει εκτραπεί το πλάσμα του Θεού.

Το κακό φωλιάζει στα γονιδία της ψυχής μας, πολύ συχνά ωστόσο είναι και αποτέλεσμα επέμβασης βδελυρών συμφερόντων στρατηγικών και οικονομικών κυρίων. Αυτή η περίφημη χαρτογράφηση του γενετικού κώδικα μήπως μπορεί να προχωρήσει και στον πυρηνά της ανθρώπινης φύσης στο βάθος της που είναι η ψυχή;

Ετοιμάστε όπως είναι τα πρόγιατα και έτοιμοι προφτεύονταν, φτάνοντες σε Χιροσίμες και Ναγκασάκι. Ενοχοί είμαστε όλοι, γηγέτες και καθημερινοί άνθρωποι, για την αδιαφορία μας και την απάθεια μας αντίκρου στην κοινή μορία.

Πώς λοιπόν μπορούμε να κοιτάζουμε κατευθείαν στα μάτια το παιδί της Χιροσίμα που είδε πολλά και τώρα μας στήνει στον τοίχο, μας δικάζει και καταδικάζει; Άλλα και πώς μπορούμε να κοιτάζουμε το παιδί της Βοσνίας, της Σερβίας, του Κόσσοβου, της Τσετσενίας, της Αιθιοπίας, όλα τα παιδιά θύματα του απάνθρωπου, του παρανοϊκού κόσμου μας;

ρχία της αστερόεσσας

εκφράστηκε ως προοίμιο, και πριν ακόμα από τη διατύπωσή του, με την πειρατική επιδρομή και την καταστροφή της Γιουγκοσλαβίας. Επιδρομή που συνοδεύεται από τις κλιμακούμενες απειλές ότι το ΝΑΤΟ με τη νέα του δομή θα επεμβαίνει με όλα τα μέσα -και με τη στρατιωτική επιβολή- όπου νομίζει ότι θήγονται τα συμφέροντά του κατά την παρούσα φάση της παγκοσμιοποίησης του κεφαλαίου και των αγορών.

Συστηματική προετοιμασία

Το νεο NATΟϊκό δόγμα και η στρατιωτική του προέκταση, ως στοιχείο επιβολής της πλανητικής επικυριαρχίας, δεν είναι «σπορά της τύχης» αλλά αποτέλεσμα συ-

στηματικής μεθόδευσης. Σχηματικά θα μπορούσαμε να κατατάξουμε στην κορυφή της πυραμίδας τους συνωμοτικούς σχεδιασμούς επί του χάρτου των μελών της «Λέσχης Μπιλτεμπεργκ» για την επιβολή των συμφερόντων των ισχυρότερων οικονομικά χωρών.

Οι επιδιώξεις αυτές συστηματοποιούνται κατά τις συναντήσεις της οιμάδας των επτά ισχυρών του κεφαλαίου, της G7. Η εφαρμογή της, στη συνέχεια, εναποτίθεται στο στρατιωτικό σκέλος της ατλαντικής και υπερατλαντικής συμμαχίας και στην ευρωπαϊκή της έκφραση και συμπεριφορή, με βάση το νέο δόγμα που αποκτά τρομακτικές διαστάσεις στο πλαίσιο ανακατανομής συμφερόντων του κεφαλαίου, της άγριας εκμετάλλευσης των αγορών, της κατακρήμνισης των κοινωνικών και πολιτιστικών κατα-

κτήσεων, της επέκτασης των ζωνών έσχατης φτώχειας και ανεργίας, της έντασης του ανταρχισμού, της εμφάνισης του νεοφασισμού, όπως και της καταπάτησης των ατομικών, των συλλογικών και των εθνικών κυριαρχικών δικαιωμάτων.

Η διαλεκτική της ιστορίας διδάσκει ότι οι νέες αντιφάσεις που δημιουργούνται και οι αντιστάσεις των λαών που εμφανίζονται αποτελούν ανάχωμα σ' αυτή την πορεία, όπως και εγγύηση για την οικοδόμηση ενός νέου ανθρωπισμού. Η Χιροσίμα αποτελεί εφιαλτικό μήνυμα προβληματισμού.

*Ο ΓΙΩΡΓΟΣ Κ. ΤΣΑΠΟΓΑΣ, είναι δημοσιογράφος-αναλυτής και έχει τιμηθεί με το διεθνές βραβείο για την ειρήνη 15-4-1988

Από διαμαρτυρία της Greenpeace για τις ινδικές πυρηνικές δοκιμές

«Για την κακία μας δα τιμωρηθούμε στον άπλο κόσμο, όπως πένε, αλλά για την πιλιμιότητά μας δα πληρώσουμε εδώ»

Σοπενχάσουερ

Aρχές Σεπτεμβρίου του 1971. Ο Ψυχρός Πόλεμος βρίσκεται στο απόγειό του. Αιχμή του δόρατος αποτελούν τα πυρηνικά όπλα και οι υπερδυνάμεις κάνουν επίδειξη ισχύος ταράζοντας την αιμοσφαιρα με εντυπωσιακές, θορυβώδεις και εξαιρετικά επικίνδυνες πυρηνικές δοκιμές.

Τα οραίενεργά νέφη κάνουν το γύρο της Γης.

Το ίδιο και ο τρόμος της πυρηνικής ιορροπίας.

Αυτή την ταραγμένη ιστορικά περίοδο μια μικρή ομάδα ανθρώπων αποφασίζει ένα παράτολμο εγχείρημα που έμελλε να αλλάξει τη ζωή εκατομμυρίων ανθρώπων. Μια ομάδα αποφασισμένων αντιπυρηνικών διαδηλωτών ναύλωσαν ένα μικρό καρόβι και ξεχύθηκαν στο βόρειο Ειρηνικό με τον ευγενό στόχο να διεισδύσουν στο χώρο των πυρηνικών δοκιμών των ΗΠΑ, στην αρκτική Αμτσίτκα, και να τις σταματήσουν. Δεν κατάφεραν να φτάσουν καν σε απόσταση διακοσίων μιλίων από το επίκεντρο των δοκιμών. Η προσπάθειά τους όμως έκανε το γύρο του κόσμου και έφερε μάλιστα και αποτέλεσμα. Η μικρή αυτή ομάδα των αποφασισμένων ακτιβιστών έγινε γνωστή με το όνομα Greenpeace, ενώ λίγο καιρό μετά το «παράλογο» εγχείρημά τους οι ΗΠΑ αποφάσιζαν να σταματήσουν οριστικά τις πυρηνικές δοκιμές στην απιμόσφαιρα.

Ο αγώνας, τόσο της Greenpeace όσο και εκατομμυρίων ακόμη πολιτών σε όλο τον κόσμο, συνεχίστηκε για δεκαετίες. Πάνω από 2.050 πυρηνικές δοκιμές πραγματοποιήθηκαν συνολικά από τότε που δοκιμάστηκε η πρώτη ατομική βόμβα. Οχτώ τουλάχιστον χώρες (ΗΠΑ, Ρωσία, Κίνα, Γαλλία, Βρετανία, Ινδία, Πακιστάν, Ισραήλ) διαθέτουν ένα πυρηνικό οπλοστάσιο που ξεπερνά σε ισχύ κατά 423.000 φορές την αντίστοιχη της Χιροσίμα. Οι πολίτες αντιδρούν και πολλές φορές η οργή τους ξεχειλίζει, δύο ώς το 1995 όταν η Γαλλία, αγνοώντας προκλητικά τη διεθνή κοινότητα, δοκίμασε έξι φορές το πυρηνικό της δηλητήριο στα νησιά Μορούρδα του Ειρηνικού. Η δύναμη των πολιτών όμως στάθηκε μακροπρόθεσμα πιο ουσιαστική. Η Γαλλία, ύστερα από μια επίδειξη κυνισμού, συμμορφώθηκε τελικά στις αρχές του 1996, υπογράφοντας μάλιστα και τη Συνθήκη για την Απαγόρευση των Πυρηνικών Δοκιμών, γνωστή ως CTBT (Comprehensive Test Ban Treaty). Σαράντα τέσσερις χώρες πρέπει να κυρώσουν συνολικά αντη τη Συνθήκη για να τεθεί σε ισχύ. Δεκατέσσερις απ' αυτές συνεχίζουν να προσποιούνται τις αδιάφορες. Ανάμεσά τους οι ΗΠΑ, η Κίνα, η Ινδία, το Πακιστάν, το Ιράν, το Ισραήλ και η Β. Κορέα.

Αντίθετα, μετά το πέρας του Ψυχρού Πολέμου, η Ρωσία επέλεξε τη μέθοδο του σκωτεξίου ντους. Εφερε σε δύσκολη θέση τον πρόεδρο Κλίντον τον περασμένο Απρίλιο, όταν η Δούμα κύρωνε τη CTBT και τη συμφωνία START II, δεδομένου ότι ο Κλίντον υπέστη δεινή ήπτα τον Οκτώβριο του 1999 όταν η Γερουσία αρνήθηκε προκλητικά να κυρώσει τη CTBT. Από την άλλη βέβαια, οι Ρώσοι στρατηγοί άλλαξαν το πάγιο δόγμα της χώρας, που τό-

νιζε πως η Ρωσία δεν πρόκειται να κάνει πρώτη χρήση πυρηνικών όπλων. Εδώσε ετοι το καλύτερο άλλοθι στις ΗΠΑ να ξαναθέσουν στο τραπέζι το σενάριο για τον «Πόλεμο των Αστρων», όπως είναι γνωστό το πρόγραμμα «Ballistic Missile Defence» - BMD.

Η διεθνής πυρηνική τρομοκρατία είναι παρούσα για 55 χρόνια τώρα. Κάθε φορά που οι πολίτες νόμιζαν πως τα πράγματα χαλαρώνουν, ένα νέο πλήγμα ερχόταν να προστεθεί στον κατάλογο του τρόμου. Λίγο μετά την υπογραφή της CTBT, μια παράλογη κούρσα πυρηνικών εξοπλισμών ξεκίνησε, αυτή τη φορά μεταξύ Ινδίας και Πακιστάν. Τι καλύτερο επιχείρημα για τις πέντε μεγάλες πυρηνικές δυνάμεις να χαλαρώσουν και να αθετήσουν τις υποσχέσεις τους; Το Μάιο του 2000, οι πέντε επίσημες πυρηνικές δυνάμεις (ΗΠΑ, Ρωσία, Κίνα, Γαλ-

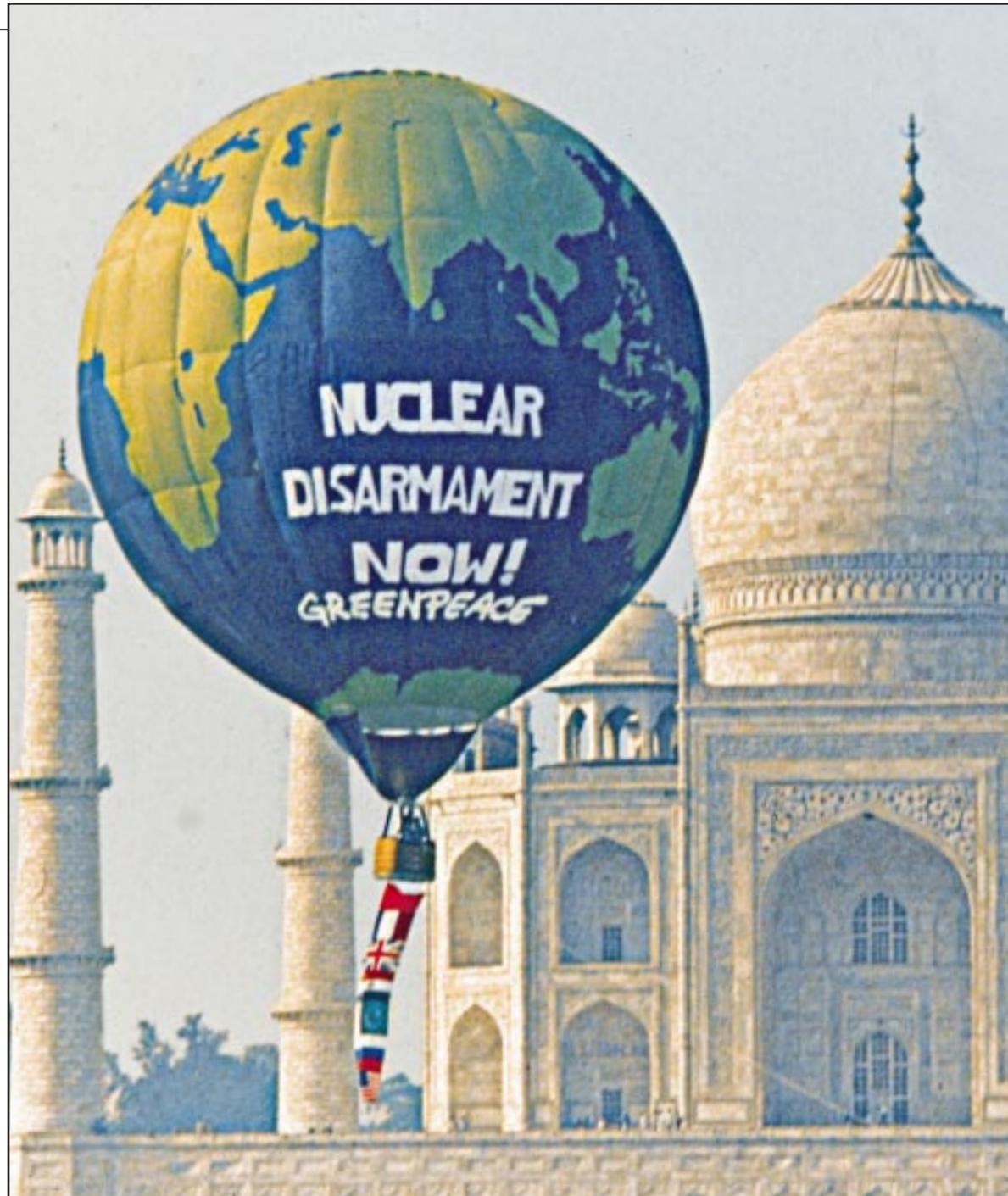
λία, Βρετανία) διέψευσαν για ακόμη μια φορά τις ελπίδες όσων διακαώς επιθυμούν τον πυρηνικό αφοπλισμό. Προσποιούμενες πως συζητούν για αφοπλισμό, αποφάσισαν για ακόμη μια φορά τη συνέχιση της πυρηνικής επιβολής τους. Ήδη από το 1970, το άρθρο VI της

Συνθήκης για τη μη Εξάπλωση των Πυρηνικών Οπλών (NPT) δέσμευε υποτίθεται τις πυρηνικές δυνάμεις να προχωρήσουν σε πυρηνικό αφοπλισμό. Τριάντα χρόνια μετά, ο αριθμός των χωρών που διαθέτουν πυρηνικά όπλα σχεδόν διπλασιάστηκε και μόνο η τιμητική εξαίρεση της Νότιας Αφρικής, που απαρνήθηκε το πυρηνικό της οπλοστάσιο, μένει για να μας θυμίζει πως ο δρόμος είναι ακόμη μακρύς.

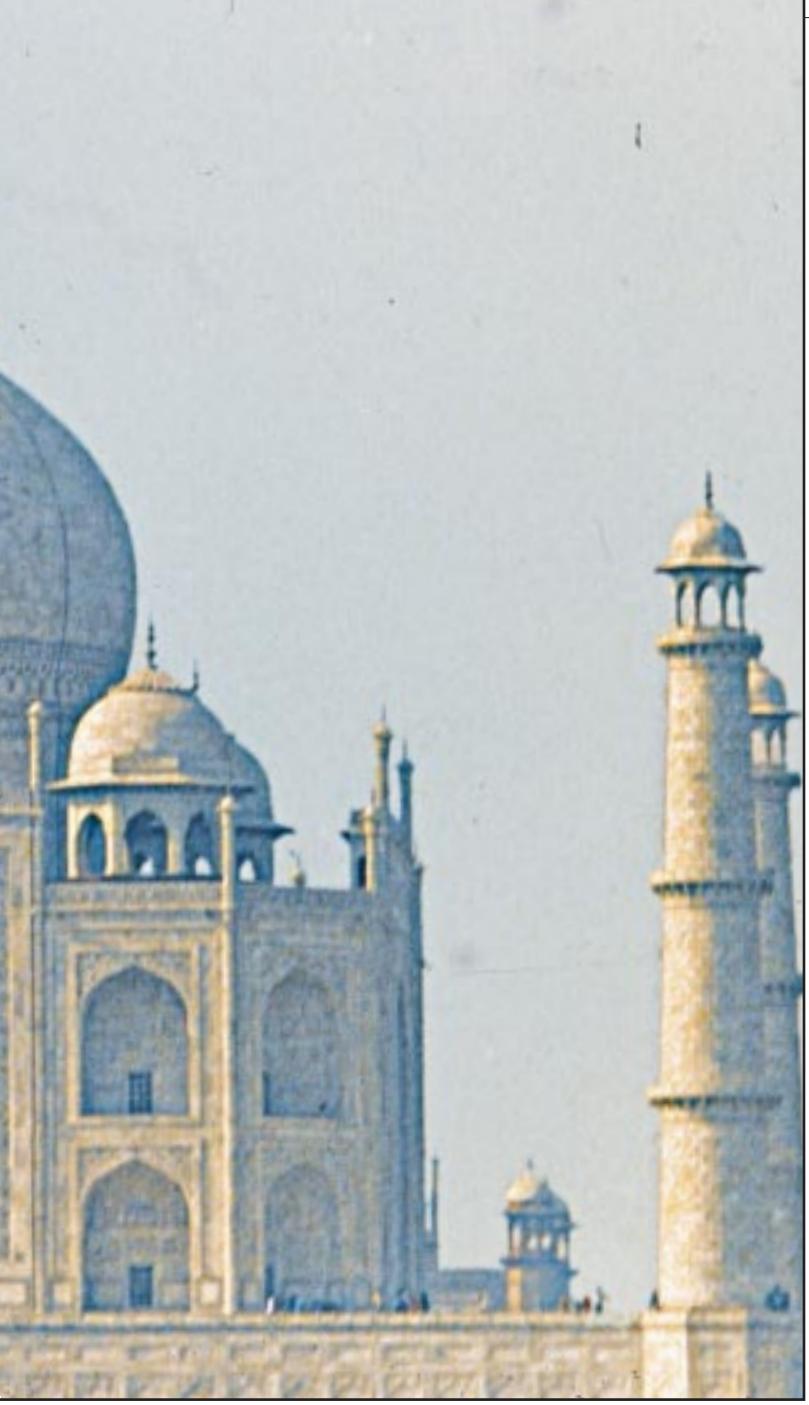
Στις συζητήσεις για τη START III η Ρωσία πρότεινε μια δραστική μείωση των στρατηγικών πυρηνικών όπλων σε

1.500 κεφαλές. Οι ΗΠΑ βρήκαν το νούμερο αυτό πολύ μικρό για τα γούστα τους. Πρόβαλαν επίσης τον μπαμπούλα των «ατίθασων χωρών» όπως το Ιράν, το Ιράκ και η Β. Κορέα. Αυτές οι «ατίθασες», όπως είναι ο επίσημος όρος των αμερικανικών αρχών, χώρες αποτελούν το κυριότερο άλλοθι για την ανάπτυξη του προγράμματος «Πόλεμος των Αστρων» που προωθούν σήμερα οι ΗΠΑ. Το πρόγραμμα αυτό προβλέπει την ανάπτυξη μιας προστατευτικής αντιβαλλιστικής ομπρέλας πάνω από τις ΗΠΑ, ικανής να ανιχνεύει και να καταστρέψει βαλλιστικούς πυραύλους. Η ίδια βασιζεται στην ανάπτυξη σειράς δορυφόρων και επίγειων ραντάρ ικανών να δώσουν έγκαιρη προειδοποίηση για τυχόν επίθεση με πυραύλους. Τα ίδια συστήματα προσδιορίζουν στη συνέχεια την ακριβή θέση των πυραύλων και προχωρούν στην πυροδότηση βλημάτων για την καταστροφή των εχθρικών όπλων.

Οι μέχρι τώρα δοκιμές αυτού του συστήματος απέτυχαν, είτε γιατί δεν βρήκαν

Από τη Χιροσίμα στον

GREENPEACE

Το «Κατηγορώ»

ΤΑ ΠΥΡΗΝΙΚΑ συχίματα συμβαίνουν με τρομακτική κανονικότητα. Πύραυλοι εκρήγνυνται, δοκιμές αποτυχάνουν, βομβαρδιστικά συντρίβονται, πλοία και υποβύχια συγκρούνται, εργοστάσια παραγωγής βομβών παρουσιάζουν διαρροές. Η πληθώρα των συχημάτων αποκτά ακόμη μεγαλύτερη σημασία, καθώς αντιπαρατίθεται σε ένα πυρηνικό οπλικό σύστημα που βρίσκεται διαρκώς σε ετοιμότητα, αναμένοντας την πρόκληση που θα το ενεργοποιήσει και θα καταστρέψει τα πάντα.

Η ύπαρξη της Βόμβας δεν απειλεί άμεσα μόνο τη δική μας ύπαρξη. Απειλεί επίσης τις οικονομίες μας σε χρεωκοπία. Καινούργιες γενιές όλο και πιο θανατφόρων πυρηνικών όπλων –πύραυλοι Μίτζετα, βομβαρδιστικά Στελθ, υποβύχια Τράντεντ– πωλούνται σε εξοργιστικά υψηλές τιμές. Λύσεις του τύπου «Πόλεμος των Αστρων» για την αντιμετώπιση του πυρηνικού κινδύνου, δεν υπόσχονται παρά ακόμη μεγαλύτερη οικονομική καταρράκωση. Μαθαίνουμε τώρα ότι η αγοραστική μανία της εποχής Ρήγκαν συνδεύτηκε από εκτεταμένες σπατάλες και διαφθορά. Ελάχιστα ικανοποιημένοι από τους αυξημένους προϋπολογισμούς και το ένοπλο δυναμικό τους, στραγγογί και ναύαρχοι συνεχίζουν να πιέζουν για μεγαλύτερα κονδύλια.

Μοιάζει απίθανο να παραδεχτούν ποτέ οι στρατιωτικοί, ότι τα πυρηνικά τους οπλοστάσια είναι αρκετά μεγάλα και τη τεχνολογία που διαθέτουν δεν απαιτεί περαιτέρω θελτιώσεις. Ποτέ δεν θα προσφερθούν να διοχετεύσουν τους στρατιωτικούς προϋπολογισμούς τους σε πιο ανθρωπιστικούς και παραγωγικούς σκοπούς. Τα οπλοστάσια τους δεν θα κάνουν ποτέ τον κόσμο αρκετά ασφαλή, γι' αυτούς. Αδυνατούν να μας υποσχεθούν πραγματική ασφάλεια ή να μας εξασφαλίσουν ουσιαστική άμυνα.

Οχι πάντως με τη Βόμβα. Η ίδια η φύση της Βόμβας απαιτεί μυστικότητα και ενισχύει την απολυταρχική εξουσία, προκαλώντας έτοι αναπόφευκτες συγκρούσεις με το δημόσιο συμφέρον. Οταν έγινε η γεγκατάσταση των πυραύλων Πέρσινγκ και Κρουζ στην Ευρώπη, το ΝΑΤΟ εξέλαβε το γεγονός ως νίκη επί των μεγάλων ει-

κίνα όχι μόνο να μην περικόψουν επιπλέον τα πυρηνικά τους οπλοστάσια, αλλά αντιθέτως να τα διευρύνουν. Ιδιαίτερα στην περίπτωση της Κίνας κατά τέτοιο θα συμπαρέσυρε την Ινδία και στη συνέχεια το Πακιστάν, αποσταθεροποιώντας την περιοχή της ΝΑ Ασίας.

4. Θα ακυρώσει στην πράξη όλες τις διεθνείς προσπάθειες και συμφωνίες για πυρηνικά αφοπλισμό, καθιστώντας τις αναξιόπιστες και άξεις μόνο να κοσμούν το σκουπιδοτενέκε της Ιστορίας.

Τα εκαποντάδες χιλιάδες θύματα των πυρηνικών όπλων και οι δεκαετίες πυρηνικού τρόμου που βίωσε η ανθρωπότητα δεν επιτρέπουν να συμβεί κάτι τέτοιο. Η Ιστορία έδειξε πως η μόνη αποτρεπτική δύναμη στην πυρηνική τρομοκρατία ήταν η δύναμη της φωνής των ενεργών πολιτών. Ενα ζωντανό αντιπυρηνικό κίνημα είναι και πάλι αναγκαίο και επίκαιο.

*Ο ΣΤΕΛΙΟΣ ΨΩΜΑΣ είναι διευθυντής του ελληνικού γραφείου της Greenpeace

ρητικών κινημάτων. Η υπογραφή της Συνθήκης Πυρηνικών Οπλών Μεσαίου Βελνεκούς (INF) και ο ολοκλήρωση της Συνθήκης για τη Μείωση των Στρατηγικών Οπλών (Start) θεωρήθηκαν από τους υπέρμαχους των πυρηνικών, κινήσεις που θα εκμπδενίζαν μια για πάντα την αντίθεσή της κοινής γνώμης στα πυρηνικά όπλα. Οι απόπειρες εξαναγκασμού της Νέας Ζηλανδίας να τροποποιήσει την αντιπυρηνική της στάση –υπό την απειλή εμπορικών κυρώσεων και εξοβελισμού από μια φιλικά διακείμενη και μακρόχρονη αμυντική συμμαχία – θα αποτελούσαν παραδειγμα για άλλες κυβερνήσεις, ώστε να μην τολμήσουν να αμφιβοτήσουν την προσκόλλοπιτη στην πυρηνική πολιτική.

Κάθε τόσο αποκαλύπτεται ότι κυβερνήσεις και στρατιωτικούμηχανικά συγκρότηματα ψεύδονται δημοσίως σχετικά με τους πραγματικούς κινδύνους της πυρηνικής επιχειρήσεως. Αυτοί οι κίνδυνοι διαρκώς αυξάνονται, καθώς η εξάπλωση των πυρηνικών μεταφέρει τεχνολογία και τεχνογνωσία σε μια εύρυτερη ομάδα κρατών, τα περισσότερα από τα οποία βρίσκονται στις πολιτικά ασταθείτερες περιοχές του κόσμου.

Ακόμη και σε μια νέα εποχή υφεσης και προσέγγισης, η Βόμβα συνεχίζει να σαστίζει τους αισιόδοξους. Ενώ υπογράφεται μια συμφωνία ελέγχου των εξοπλισμών για την εξάλειψη μιας γενιάς όπλων, άλλα όπλα σχεδιάζονται για να τα αντικαταστήσουν. Νέα συστήματα ασφαλείας επινοούνται, ώστε τα όπλα να μην μπορούν να χρησιμοποιηθούν χωρίς εξουσιοδότηση, νέες διαδικασίες πρωθυπόντηται για να διορθωθούν τα ψευδάδια των πολεμικών σχεδίων κι ωστόσο νέα προβλήματα συνεχίζουν να ανακύπτουν. Οσα αλάνθαστα μαραφέτια και να τοποθετούνται, δύος διαβεβαιώσει και να παρέχονται στην Βόμβα είναι ασφαλής, πάντα υπάρχει κάποια ατέλεια, κάποια απάτη.

Δεν πρόκειται πλέον για μια αντιδικία γύρω από τα επίπεδα του σχετικού κινδύνου. Δεν μπορούμε πλέον ν' αποδεχτούμε την ύπαρξη των πυρηνικών όπλων ως αγαγκαίο κακό, αν θέλουμε να ζούμε σ' έναν ελεύθερο και πολιτισμένο κόσμο. Οι κίνδυνοι που μοιραζόμαστε και οι θυσίες που μας ζητούνται δικαιολογούνται με τη επιχείρημα ότι δεν υπάρχει εναλλακτική λύση.

Μια ανοιχτή καταγραφή των πυρηνικών ατυχημάτων, των περιστατικών και των καταχρήσεων αποτελεί τη μεγαλύτερη απειλή γι' αυτούς που υποστηρίζουν το πυρηνικό σύστημα και επιθυμούν τη διατήρηση του status quo. Αυτό που χρειαζόμαστε είναι η αποκάλυψη της αληθινής ιστορίας της ατομικής ενέργειας: του αληθινού κόστους των πυρηνικών δοκιμών και της πυρηνικής έρευνας: των αληθινών πυρηνικών στρατηγικών και σχεδίων: μια καταμέτρηση της ραδιομόλυνσης σε όλη την έκταση και των προβλημάτων που προξενούν τα πυρηνικά απόβλητα.

Τα πυρηνικά όπλα υπήρξαν το αντικείμενο της εντονότερης εκστρατείας μυστικότητας που γνώρισε η ανθρώπινη ιστορία. Οταν όμως οι ασάφειες και οι συσκοτισμοί, τα κίβδολα στοιχεία και οι ρυπορείς θγουν από τη μέση, θα καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι τα πυρηνικά όπλα είναι ένα λάθος. Γ' αυτό και πρέπει να εξαλειφθούν. Ας ελπίσουμε ότι το τελευταίο κεφάλαιο της ιστορίας της πυρηνικής εποχής θα αφηγηθεί το πώς κοντέψαμε να πάρουμε λάθος δρόμο παρά το πώς τον πήραμε.

το στόχο τους είτε γιατί έδωσαν αμφίβολα αποτελέσματα. Δεκαννέα τέτοιες δοκιμές εκτιμάται ότι θα έχουν γίνει μέχρι το 2005, προκειμένου να αναπτυχθεί πλήρως ένα τέτοιο σύστημα.

Οι αντιδράσεις στον «Πόλεμο των Αστρων» είναι πολλές και δικαιολογημένες. Κατ' αρχάς, η ανάπτυξη αυτού του προγράμματος έρχεται σε ευθεία αντίθεση με τη συμφωνία ABM (Antiballistic Missile Treaty) που υπογράφτηκε το 1972 μεταξύ ΗΠΑ και Ρωσίας. Η συμφωνία αυτή απαγορεύει την ανάπτυξη ενός αντιβαλλιστικού συστήματος σε εθνική κλίμακα. Επιτρέπει την ανάπτυξη αντιβαλλιστικής ομπρέλας μόνο για την προστασία της Ουάσιγκτον και της Μόσχας. Αν επομένων οι ΗΠΑ επιθυμούν να προχωρήσουν στην ανάπτυξη ενός τέτοιου συστήματος, απαιτείται η σύμφωνη γνώμη της Ρω-

Η φωνή των πολιτών κόντρα στην πυρηνική τρομοκρατία

1. Ο «Πόλεμος των Αστρων» θα μπορούσε να πυροδοτήσει μια νέα κούρσα πυρηνικών εξοπλισμών. Κάτι τέτοιο θα ακύρωντε τα όποια θετικά βήματα έγιναν μετά το πέρας του Ψυχρού Πολέμου.
2. Θα διαταράξει τις σημερινές «ευγενικές», πλήρως λεπτές και εύθραυστες διεθνείς σχέσεις.
3. Θα δώσει άλλοι οι πολιτικές της Ρωσία και την

Πόλεμο των Αστρων